

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน

ในอำเภอแก่ง จังหวัดระยอง

The Study of Costs and Returns on Durian Production and Distribution
in Amphur Glang, Changwat Rayong

T097317

โดย

นายวรกร คียิ่ง

ป/ท.

๖๑๑๖๓

๑๕๔๔

เลขหมู่.....

เลขทะเบียน.....๑๗๓๑๗

วันลงนปี.....๘.....๒๕๔๔

เสนอ

ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (บริหารธุรกิจเกษตร)

พ.ศ. ๒๕๔๔

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง: การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน ในอำเภอแกลง

จังหวัดระยอง

โดย: นายวรากร ศิขิ่ง

ชื่อปริญญา: วิทยาศาสตรบัณฑิต (บริหารธุรกิจเกษตร)

สาขาวิชาเอก: บริหารธุรกิจเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ: _____

(เสาวคนธ์ เลิศกาญจนะ)

ทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากบริโภคภายในประเทศ ยังสามารถส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ และนำรายได้เข้าประเทศ ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้เกษตรกรผู้ผลิตทุเรียน แต่ในสภาวะปัจจุบันราคาทุเรียนตกต่ำ ประกอบกับต้นทุนการผลิตทุเรียนที่สูง จึงทำให้เกษตรกรผู้ผลิตได้รับผลตอบแทนไม่เพียงพอต่อการยังชีพ โดยเฉพาะในพื้นที่ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการผลิตทุเรียนเป็นปริมาณมาก ดังนั้นจึงเห็นควรที่จะมีการศึกษาด้านต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน เพื่อหาแนวทางในการลดต้นทุนการผลิต เพื่อผลตอบแทนจากการผลิตที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรตัวอย่างความรู้ทั่วไปในการผลิตทุเรียน การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน พร้อมทั้งนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางพัฒนาการผลิตทุเรียนของเกษตรกร โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง จำนวน 96 ราย ปีการเพาะปลูกที่ 2542/43 และข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงทางวิชาการต่างๆ ซึ่งแยกวิเคราะห์ตามขนาดสวน คือขนาดเล็ก เนื้อที่เพาะปลูกประมาณ 1-5 ไร่ สวนขนาดกลาง เนื้อที่เพาะปลูก 6-10 ไร่ และสวนขนาดใหญ่ พื้นที่เพาะปลูก 10 ไร่ขึ้นไป จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรตัวอย่างมีการพัฒนาวิธีการเพาะปลูกที่มีประสิทธิภาพมาก แต่ยังมีปัญหาในด้านต้นทุนการผลิตที่สูง คือ ต้นทุนในการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน เฉลี่ย ไร่ละ 13,937.40 บาท หรือกิโลกรัมละ 13.35 บาท แยกเป็นต้นทุนในการผลิตเฉลี่ยไร่ละ 13,611.65 บาท หรือกิโลกรัมละ 13.04 บาท และค่าใช้จ่ายในการขายเฉลี่ยไร่ละ 325.75 บาท หรือกิโลกรัมละ 0.31 บาท ในต้นทุนการผลิตประกอบด้วยต้นทุนผันแปรร้อยละ 72.02 และต้นทุนคงที่ร้อยละ 25.64 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมดตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนในการผลิตและการจำหน่ายต่อไร่ แยกตามขนาดสวน พบว่า สวนขนาดใหญ่มีต้นทุนในการผลิตและการจำหน่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต่อไร่สูงสุดและสวนขนาดเล็กต้นทุนในการผลิตและการจำหน่ายต่อไร่ต่ำสุด ในด้านอัตราผลตอบแทน เมื่อเปรียบเทียบกันพบว่า สวนขนาดเล็กมีอัตราผลตอบแทนสูงสุด คือ ไร่ละ 3.93 บาทต่อกิโลกรัม และสวนขนาดใหญ่ต่ำสุด คือ ไร่ละ 1.12 บาทต่อกิโลกรัม การวิเคราะห์ราคาต้นทุนและผลผลิตต้นทุน พบว่าราคาต้นทุนของทุเรียนเฉลี่ย 13.35 บาทต่อกิโลกรัม และมีปริมาณผลผลิตต้นทุนเฉลี่ย 726.62 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อเปรียบเทียบสวนทุเรียนทั้ง 3 ขนาด พบว่าสวนขนาดเล็กมีปริมาณผลผลิตเกินผลผลิตต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ และกำไรเฉลี่ยต่อกิโลกรัมสูงสุด เนื่องจากมีราคาผลผลิตต้นทุนต่ำที่สุด จากการศึกษานี้จะเห็นว่า ต้นทุนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียนเฉลี่ยต่อไร่ นั้น ขึ้นอยู่กับขนาดของสวน กล่าวคือ สวนขนาดใหญ่มีต้นทุนจากการผลิตและการจำหน่ายสูงสุด รองลงมาได้แก่สวนขนาดกลาง และสวนขนาดเล็ก ตามลำดับ จึงส่งผลให้ผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่ายเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย คือในสวนขนาดเล็กจะมีผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่สูงที่สุด จากการศึกษาที่มีต้นทุนในการผลิตและการจำหน่ายเฉลี่ยต่อไร่ต่ำสุด รองลงมาได้แก่ สวนขนาดกลาง และสวนขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะในการศึกษาคือ สวนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ควรที่จะมีการควบคุม ต้นทุนการผลิตในส่วนที่เป็นต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าแรงงาน ให้น้อยลง โดยการพัฒนาแรงงานให้มีความรู้ และจ้างแรงงานที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อลดจำนวนแรงงาน จะทำให้ค่าจ้างในส่วนนี้ลดลงไปด้วย และเกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่ออำนาจในการต่อรอง ด้านการจำหน่ายผลผลิตและการซื้อปัจจัยการผลิตต่างๆ นอกจากนี้ หน่วยงานรัฐบาล โดยเฉพาะกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรที่จะมีการประสานงานกับกระทรวงพาณิชย์ ในการช่วยเหลือด้านการพัฒนาการผลิตและการจำหน่ายปัจจัยการผลิตให้มีราคาถูกลง จึงจะทำให้เกษตรกรสามารถพัฒนาการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้ทำการศึกษาควรที่จะทำการศึกษาด้านค่าเสียโอกาสค่าแรงงานในครัวเรือนและเกษตรกรเจ้าของสวนเพิ่มเติม โดยทำการศึกษาจากค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษานี้เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

คำนิยม

การศึกษาปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลงได้ ทั้งนี้ด้วยความกรุณาในการให้คำแนะนำและคำปรึกษา ตลอดจนการตรวจทานแก้ไขข้อผิดพลาดต่างๆ ได้มีความถูกต้องจากอาจารย์เสาวคนธ์ เลิศกาญจนะ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอขอบคุณ ดร. วิรัช กระแสจันทร์ กรรมการปัญหาพิเศษ ที่ได้ตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ขอขอบคุณคุณแม่ประทุมพร และคุณสันติ บำบัดโสภ ที่ให้การช่วยเหลือในเรื่องที่พักอาศัยและอาหาร ในการไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนใน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และขอขอบคุณคุณปิยะพงษ์ ปานหยวก ที่ให้การช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้การศึกษาปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลงได้

สุดท้ายนี้ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่และครอบครัวที่ให้การช่วยเหลือออกทุนทรัพย์และคอยเป็นกำลังใจในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้และขอบพระคุณเพื่อนๆ สาขาบริหารธุรกิจเกษตร ที่ให้คำแนะนำและให้การช่วยเหลือ

วรารกร ดิยั้ง
มีนาคม 2544

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตการศึกษา	5
นิยามศัพท์	6
วิธีการศึกษา	6
การเก็บรวบรวมข้อมูล	6
การวิเคราะห์ข้อมูล	7
บทที่ 2 เค้าโครงการทฤษฎี	9
การตรวจเอกสาร	9
ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ต้นทุน	11
ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน	13
การวัดสถานภาพด้านรายได้และค่าใช้จ่ายของสวนทุเรียน	13
การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน	14
การวิเคราะห์ราคาต้นทุนและผลผลิตต้นทุน	15
บทที่ 3 ผลการศึกษา	17
สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง	17
พื้นที่ตั้งและอาณาเขต	17
การศึกษาและการประกอบอาชีพ	19
การใช้ที่ดินและลักษณะการถือครองที่ดิน	19
ทรัพย์สินทุนและหนี้สิน	19

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตทุเรียน	23
ลักษณะพันธุ์ของทุเรียน	23
คุณค่าทางโภชนาการ	24
การผลิตทุเรียน	25
ต้นทุนและผลตอบแทนของสวนทุเรียน	29
ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการลงทุนทำสวนทุเรียน	29
ผลการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตทุเรียน	32
ปริมาณการผลิตทุเรียน	33
ราคาขายผลผลิต	33
กำไรสุทธิจากการผลิตและการจำหน่าย	33
การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน	34
ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน	38
บทที่ 4 สรุปและข้อเสนอแนะ	49
สรุป	49
ข้อเสนอแนะ	51
เอกสารอ้างอิง	53

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลไม้และทุเรียนสด และร้อยละของมูลค่าทุเรียนสด เมื่อเทียบกับมูลค่าผลไม้สดทั้งหมด ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2538-2542	3
2	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลไม้สด 5 อันดับแรกของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2542	3
3	พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตทุเรียนแยกเป็นภาคต่างๆ ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2541/42	4
4	พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตทุเรียนแยกเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2541/42	4
5	การการศึกษา อาชีพหลักในปัจจุบันและประสบการณ์การทำสวนทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ปีการผลิต 2542/43	20
6	มูลค่าของเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำสวน และหนี้สินของเกษตรกรในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง เฉลี่ยต่อสวน พ.ศ. 2542/43	21
7	มูลค่าของเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำสวน และหนี้สินของเกษตรกรในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง เฉลี่ยต่อไร่ พ.ศ. 2542/43	22
8	แสดงลักษณะเด่น ลักษณะด้อย และลักษณะแปรปรวนของผลทุเรียนพันธุ์หมอนทอง	23
9	แสดงลักษณะเด่น ลักษณะด้อย และลักษณะแปรปรวนของผลทุเรียนพันธุ์ชะนี	24
10	ต้นทุนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน เฉลี่ยต่อสวนในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ปีการเพาะปลูก 2542/43 (บาท)	40
11	ต้นทุนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน เฉลี่ยต่อไร่ ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ปีการเพาะปลูก 2542/43 (บาท)	42
12	อัตราร้อยละของต้นทุนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียนเฉลี่ยต่อไร่ แยกตามขนาดสวน ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ปีการเพาะปลูก 2542/43	44
13	อัตราผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง แยกตามขนาดสวน (บาทต่อไร่)	46

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	ราคาคຸ້ມทุนและผลผลิตคຸ້ມทุนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน ในอำเภอลอง จังหวัดระยอง แยกตามขนาดสวน	48

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1

แผนที่จังหวัดระยอง

18

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา

ประเทศไทยมีการเกษตรเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และอาศัยการเกษตรเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การทำสวนไม้ผลยืนต้นก็เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของภาคการเกษตร การทำสวนไม้ผลมีแนวโน้มที่ทวีความสำคัญมากขึ้นในภาคการเกษตร และทำให้สามารถมีผลไม้ทั้งในรูปผลสดและแปรรูปเป็นสินค้าส่งออกทำรายได้ต่อปีให้แก่ประเทศเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะผลไม้สดสามารถส่งออกได้หลายชนิด จากสถิติมูลค่าการส่งออกของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ตารางที่ 1) พบว่าในปี พ.ศ. 2538 ประเทศไทยมีการส่งออกผลไม้สดปริมาณ 136,589.00 เมตริกตัน นำรายได้เข้าประเทศเป็นมูลค่า 2,792.60 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2542 มีการส่งออกเพิ่มขึ้นเป็นปริมาณ 224,719.00 เมตริกตัน มีรายได้เข้าประเทศมูลค่าถึง 4,734.30 ล้านบาท อัตราการเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2538-2542 เฉลี่ยร้อยละ 19.17 และ 19.88 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าแนวโน้มความต้องการผลไม้ในตลาดต่างประเทศเพิ่มขึ้น และคาดว่า การส่งออกผลไม้จะมีมูลค่าสูงยิ่งขึ้นไป นับว่าไม้ผลมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศมาก

ในบรรดาผลไม้สดที่ส่งออกนั้นผลไม้ที่ได้รับความนิยม และมียุทธศาสตร์การส่งออกสูงห้าอันดับแรกในปี พ.ศ. 2542 ได้แก่ ทุเรียน ลำไย ลิ้นจี่ มะม่วง และส้มโอ ตามลำดับ (ตารางที่ 2) โดยทุเรียนมีมูลค่าส่งออกเป็นอันดับหนึ่ง ของผลไม้สดส่งออกทั้งหมด มีผู้นิยมบริโภคทุเรียนกันมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ ปริมาณการซื้อขายทุเรียนจึงเพิ่มขึ้นทุกปี นับว่าเป็นไม้ผลที่สามารถทำรายได้ให้กับประเทศตลอดมา แสดงให้เห็นว่าทุเรียนเป็นผลไม้ที่ทำรายได้ให้กับประเทศค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับผลไม้อื่นๆ

เนื่องจากทุเรียนเป็นไม้ผลที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในดินบางชนิดและต้องการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตเฉพาะอย่างกล่าวคือ ต้องเป็นบริเวณที่มีอากาศร้อนแต่มีความชุ่มชื้นเพียงพอ ซึ่งเป็นตัวกำหนดเขตที่จะทำการปลูกทุเรียน พื้นที่ที่สามารถปลูกทุเรียนจึงมีจำกัด เช่น ภาคเหนือปลูกได้ดีในจังหวัดอุดรธานี ภาคกลางปลูกได้ดีในจังหวัดนนทบุรี ภาคตะวันออกปลูกได้ดีในจังหวัดจันทบุรี ระยองและตราด และภาคใต้ปลูกได้ดี ในจังหวัดชุมพร ยะลา และสุราษฎร์ธานี เป็นต้น (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2539)

ภาคตะวันออกเป็นแหล่งผลิตทุเรียนที่ใหญ่ที่สุด ในปี พ.ศ. 2542 มีพื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งภาคตะวันออก 421,166 ไร่ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 49.73 ของพื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งประเทศ และมีผลผลิต 590,720.45 ตัน คิดเป็นร้อยละ 68.41 ของผลผลิตทุเรียนทั้งประเทศ (ตารางที่ 3) เมื่อพิจารณาแหล่งผลิตเป็นรายจังหวัดในภาคตะวันออก จากสถิติกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะเห็นว่าระยองเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่การปลูกทุเรียนและปริมาณการผลิตทุเรียนมากเป็นอันดับสองของภาคตะวันออก ในปี พ.ศ. 2542 ทั้งจังหวัดมีพื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งหมด 101,788 ไร่ สำหรับผลผลิตจังหวัดระยองสามารถผลิตทุเรียนได้ 131,048.59 ตัน ซึ่งคิดสัดส่วนเป็นร้อยละ 24.17 ของพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนทั้งภาคตะวันออกและคิดสัดส่วนเป็นร้อยละ 22.18 ของผลผลิตทั้งภาคตะวันออก (ตารางที่ 4)

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น การทำสวนทุเรียนจึงเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ที่อำเภอแกลง จังหวัดระยองเป็นอย่างมาก แต่จากการที่ต้นทุนการผลิตของการทำสวนทุเรียนมีอัตราที่สูง และประกอบกับปีที่ผ่านมาปริมาณผลผลิตทุเรียนล้นตลาด เป็นสาเหตุทำให้ราคาทุเรียนตกต่ำ และปริมาณทุเรียนที่เกษตรกรขายได้ลดลง จึงทำให้รายได้ที่แท้จริงหรือกำไรจากการทำสวนทุเรียนที่เกษตรกรได้รับไม่เพียงพอต่อการยังชีพของเกษตรกร

ดังนั้นการศึกษานี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่ทำการเพาะปลูกทุเรียน ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการผลิต และต้นทุนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียนของเกษตรกรในท้องที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เพื่อนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียนของเกษตรกร และเสนอแนวทางจากการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่ปลูกทุเรียน ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง
2. ศึกษาสภาพทั่วไปด้านการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิต และการจำหน่ายทุเรียน
3. ศึกษาต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่าย เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการผลิต

ตารางที่ 1 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลไม้และทุเรียนสด และร้อยละของมูลค่าทุเรียนสด
เมื่อเทียบกับมูลค่าผลไม้สดทั้งหมด ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2538-2542

ปี พ.ศ.	ผลไม้สดทั้งหมด		ทุเรียนสด		ร้อยละ
	ปริมาณ (เมตริกตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (เมตริกตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	
2538	136,589.00	2,792.60	48,749.00	1,004.60	35.97
2539	189,816.00	3,564.00	65,694.00	1,202.10	33.73
2540	220,254.00	4,773.60	72,987.00	1,399.60	29.32
2541	141,471.00	3,256.30	87,433.00	2,061.80	63.32
2542	224,719.00	4,734.30	111,029.00	2,122.60	44.83
อัตราการเพิ่ม ขึ้นเฉลี่ย	19.17	19.88	24.50	23.67	41.43

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2542ก)

ตารางที่ 2 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลไม้สด 5 อันดับแรกของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2542

ผลไม้สด	ปริมาณ	ร้อยละ	อันดับ	มูลค่า	ร้อยละ	อันดับ
	(เมตริกตัน)			(ล้านบาท)		
ทุเรียน	111,029.00	49.41	1	2,122.60	44.83	1
ลำไย	43,998.00	19.58	2	1,147.00	24.23	2
ลิ้นจี่	12,496.00	5.56	3	372.40	7.87	3
มะม่วง	10,473.00	4.66	4	159.60	3.37	4
ส้มโอ	6,432.00	2.86	5	103.50	2.19	5

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2542ข)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตทุเรียนแยกเป็นภาคต่างๆ ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2541/42

ภาค	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	ร้อยละ	ผลผลิต (ตัน)	ร้อยละ
ตะวันออก	421,166	49.73	590,720.45	68.41
ใต้	387,040	45.70	252,850.25	29.28
เหนือ	26,655	3.15	13,039.47	1.51
ตะวันออกเฉียงเหนือ	5,371	0.63	4,134.34	0.48
ตะวันตก	4,462	0.53	2,653.91	0.31
กลาง	2,290	0.27	152.52	0.02
รวม	846,984	100.00	863,550.94	100.00

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2542ข)

ตารางที่ 4 พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตทุเรียนแยกเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2541/42

จังหวัด	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	ร้อยละ	ผลผลิต (ตัน)	ร้อยละ
จันทบุรี	268,749	63.81	397,568.68	67.30
ฉะเชิงเทรา	770	0.18	321.99	0.05
ชลบุรี	2,005	0.48	2,192.10	0.37
ตราด	41,846	9.94	47,145.30	7.98
นครนายก	1,345	0.32	1,802.40	0.31
ปราจีนบุรี	4,339	1.03	10,544.45	1.79
ระยอง	101,788	24.17	131,048.59	22.18
สระแก้ว	324	0.08	96.94	0.02
รวม	421,166	100.00	590,720.45	100.00

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2542ข)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่ปลูกทุเรียน ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง
2. ทำให้ทราบถึงต้นทุนและผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ เพื่อหาแนวทางในการลดต้นทุนการผลิตในปัจจัยการผลิตที่มีต้นทุนการผลิตสูง

ขอบเขตของการศึกษา

1. ในการศึกษาครั้งนี้จะเน้นการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทน จากการปลูกทุเรียนในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ในปีการผลิต 2542/43
2. ในการศึกษาจะพิจารณาเฉพาะรายได้ที่ได้จากการขายผลผลิตทุเรียนผลสดที่ได้จากการทำสวนทุเรียนเท่านั้น ส่วนรายได้นอกเหนือจากการขายผลผลิตทุเรียนของเกษตรกร จะไม่นำมารวมในการศึกษา
3. ในการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน ในอำเภอแกลง จังหวัดระยองนี้จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 พันธุ์ คือ ทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชะนี โดยทำการศึกษาในสวนทุเรียนที่ให้ผลผลิตแล้วเท่านั้น
4. ในคิดคำนวณต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียนของเกษตรกร ในอำเภอแกลง จังหวัดระยองนั้น จะทำการคิดคำนวณต้นทุนการผลิตและผลตอบแทน จากทุเรียน ทั้งสองพันธุ์รวมกัน โดยจะไม่พิจารณาถึงความแตกต่างกันในสายพันธุ์ อายุของต้นทุเรียนและระดับราคาขาย และในส่วนต้นทุนด้านค่าเสียโอกาสค่าแรงงานในครัวเรือนและเกษตรกรเจ้าของสวนกำหนดให้มีค่าเท่ากับศูนย์
5. เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง มีพื้นที่ในการผลิตทุเรียนแตกต่างกันตั้งแต่ 1 ถึง 50 ไร่ ดังนั้นในการศึกษานี้จึงแยกการวิเคราะห์ตามขนาดของสวนทุเรียนดังนี้ กำหนดให้สวนขนาดเล็ก คือ สวนที่มีพื้นที่ในการผลิตทุเรียนตั้งแต่ 1 ถึง 5 ไร่ สวนขนาดกลางมีพื้นที่ในการผลิตทุเรียนตั้งแต่ 6 ถึง 10 ไร่ และสวนขนาดใหญ่มีพื้นที่ในการผลิตทุเรียนมากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นิยามศัพท์

ต้นทุนผันแปร หมายถึง ค่าใช้จ่ายซึ่งแปรผันโดยตรงกับปริมาณการผลิต ค่าใช้จ่ายประเภทนี้ได้แก่ ค่าแรงงาน ค่าวัสดุและปัจจัยในการผลิตต่างๆ (ค่ากิ่งพันธุ์ ค่าปุ๋ยและปูนขาว ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและสารหล่อลื่น ค่าไฟฟ้า) และค่าใช้จ่ายอื่นๆ (ค่าซ่อมแซมบำรุงและรักษาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน)

ต้นทุนคงที่ หมายถึง ค่าใช้จ่ายซึ่งเกิดจากการใช้ปัจจัยการผลิตคงที่ในการทำสวนทุเรียน โดยที่ค่าใช้จ่ายชนิดนี้จะไม่เปลี่ยนแปลงตามปริมาณการผลิต ได้แก่ ค่าภาษีที่ดิน ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร ค่าดอกเบี้ยเงินกู้

ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร หมายถึง ค่าใช้จ่ายคงที่ที่เกิดขึ้นแต่ไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด โดยคิดจากมูลค่าเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรที่มีอายุการใช้งานนานกว่า 1 ปี ที่ใช้ในการผลิตทุเรียน สำหรับการคำนวณจะใช้วิธีการแบบเส้นตรง (straight line method) โดยคิดตามอายุการใช้งานของเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรในแต่ละประเภท โดยการสมมติว่าหลังจากสิ้นสุดอายุการใช้งานแล้ว เครื่องมืออุปกรณ์ดังกล่าวจะไม่สามารถนำมาใช้งานได้อีกและจำหน่ายไม่ได้

ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน หมายถึง รายได้ที่เกิดขึ้นถ้านำเงินลงทุนที่ได้ลงทุนในการผลิตไปใช้ในกิจกรรมอื่นที่ทำให้ได้กำไรสูงสุด (ในการศึกษาครั้งนี้สมมติว่าต้นทุนค่าเสียโอกาสเกิดจากนำเงินลงทุนในการผลิตไปให้ผู้อื่นกู้เป็นกิจกรรมที่ทำให้ได้กำไรสูงสุดหากไม่ทำการผลิต โดยคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เท่ากับอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คิดจากเกษตรกรในอัตราร้อยละ 13 ต่อปี)

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แยกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน ในปีการเพาะปลูก 2542/43 โดยทำการเลือกสุ่มตัวอย่างจากพื้นที่ในตำบลกองดิน ตำบลคลองปูน และตำบลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตทุเรียนที่สำคัญ วิธีการศึกษาที่ใช้ในการเลือกตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (cluster sampling) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะทุเรียนพันธุ์หมอนทองและพันธุ์ชะนี โดยมีการแบ่งกลุ่มตัวอย่าง ออกตามตำบลที่เลือกกลุ่มได้ 3 กลุ่มและทำการสุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 32 ตัวอย่าง รวมจำนวนตัวอย่าง ในการศึกษาทั้งหมด 96 ตัวอย่าง จากเกษตรกรผู้ผลิตทุเรียน 1,107 ราย

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวม เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เพาะปลูก ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลไม้สด สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในท้องที่ที่ทำการศึกษาศึกษา และความรู้ทั่วไปในการผลิตทุเรียน ซึ่งได้จากการค้นคว้ารวบรวมจากเอกสารที่พิมพ์เผยแพร่ ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมส่งเสริมการเกษตร และ หนังสือตำราทางวิชาการต่างๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดจะนำมาวิเคราะห์ทั้งในเชิงพรรณนาและเชิงปริมาณ โดย จะทำการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน แบ่งออกเป็น

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพลักษณะทั่วไป ทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรใน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง อันได้แก่ พื้นที่และอาณาเขต ของจังหวัด ประชากร พร้อมทั้งสภาพการทำสวนทุเรียนของเกษตรกร

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) จากข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมได้ทั้งหมด จะนำ มาวิเคราะห์ผลตอบแทนสุทธิจากการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

2.1 การวัดสถานภาพด้านรายได้และค่าใช้จ่ายของสวนทุเรียน

2.1.1 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้ อัตราส่วนนี้จะบอกให้ทราบว่า ในการดำเนินกิจการต่างๆ ของหน่วยธุรกิจสวนนั้นจะเสียค่าใช้จ่ายผันแปรมากน้อยแค่ไหนและ ค่าใช้จ่ายผันแปรที่เกิดขึ้นนี้เทียบเป็นสัดส่วนเท่าใดจากการผลิตและการจำหน่ายของสวน

2.1.2 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้ เป็นอัตราส่วนแสดงการเปรียบเทียบ ระหว่างค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิตกับรายได้จากการผลิตกับรายได้จากการผลิตและจำหน่ายของสวน เพื่อที่จะดูว่าค่าใช้จ่ายนี้มีมากน้อยแค่ไหนเมื่อเทียบกับรายได้

2.1.3 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายรวมต่อรายได้ เป็นอัตราส่วนแสดงการเปรียบเทียบ ระหว่างค่าใช้จ่ายรวมกับรายได้จากการผลิตและจำหน่ายของสวน ดังนั้น อัตราส่วนนี้สามารถใช้ เป็นตัววัดที่แสดงถึงกำไรและขาดทุนของหน่วยธุรกิจสวนได้คือ ถ้าหากอัตราส่วนนี้มีค่ามากกว่า หนึ่ง แสดงว่าการทำธุรกิจสวนของสวนนั้นประสบกับการขาดทุน เนื่องจากมีรายได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากอัตราส่วนนี้น้อยกว่าหนึ่ง แสดงว่าหน่วยธุรกิจส่วนนั้นมีกำไร ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าอัตราส่วนนี้ยังมีค่าน้อยเท่าใดหน่วยธุรกิจส่วนก็ยังมีกำไรมากขึ้นเท่านั้น

2.2 การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน

2.2.1 อัตราผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่ายรวม เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงอัตราผลตอบแทนที่เกิดจากการปลูกพืช โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมด

2.2.2 อัตราผลตอบแทนจากรายได้ เป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการทำกำไรของเกษตรกรเมื่อเปรียบเทียบกับกำไรสุทธิกับรายได้จากการผลิตและจำหน่าย

2.3 การวิเคราะห์ราคาต้นทุนและผลผลิตต้นทุน

2.3.1 ราคาต้นทุน เป็นการวิเคราะห์เพื่อที่จะทราบถึงราคาที่เกษตรกรสามารถขายได้โดยไม่ขาดทุน เมื่อเทียบกับราคาขายต่อกิโลกรัม

2.3.2 ผลผลิตต้นทุน เป็นการวิเคราะห์เพื่อที่จะทราบถึงปริมาณผลผลิตอย่างน้อยที่สุดที่เกษตรกรจะต้องขายให้ได้จึงจะทำให้เกษตรกรไม่ขาดทุน

บทที่ 2

โครงร่างทางทฤษฎี

การตรวจเอกสาร

ทรงพล สมศรี (2531) พันธุ์และการดูแลรักษาทุเรียน จากการศึกษาพบว่าทุเรียนเป็นไม้ผลเขตร้อน มีถิ่นกำเนิดทางเอเชียตอนใต้ แถบหมู่เกาะบอร์เนียว อินโดนีเซีย มาเลเซีย ต่อมาได้แพร่กระจายไปที่ต่างๆ รวมทั้งประเทศไทย และเนื่องจากเป็นพืชที่ชอบขึ้นในที่ที่มีอากาศร้อนชื้นอุณหภูมิ 24-30 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ 75-80 เปอร์เซ็นต์ ฝนตกชุกสม่ำเสมอ ปริมาณน้ำฝนตั้งแต่ 1,600-4,000 มิลลิเมตรต่อปี ชอบสภาพดินร่วนปนทราย ระบายน้ำดี ความเป็นกรดค่าระหว่าง 5.00-6.50 มีความลึกหน้าดินไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร จึงสามารถปลูกได้ดีมากทางภาคตะวันออก เช่น จันทบุรี ระยอง ตราด ปราจีนบุรี และทางภาคใต้ เช่น ชุมพร สุราษฎร์ธานี เป็นต้น โดยมีพื้นที่ปลูกทุเรียนทั่วประเทศ 439,815 ไร่และปัจจุบันได้กลายเป็นไม้เศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะใช้บริโภคภายในประเทศแล้วยังสามารถส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ โดยปี พ.ศ. 2529 ส่งออกมีมูลค่าถึง 173.40 ล้านบาท และมีแนวโน้มจะสูงขึ้นเรื่อยๆ

บันทึก มาแสง (2538) ได้ทำการศึกษาด้านทุนและรายได้จากการผลิตฝ้าย อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ปีเพาะปลูก 2537/38 พบว่าพันธุ์ฝ้ายที่เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เป็นพันธุ์ศรีสำโรง 60 ในการผลิตฝ้ายเฉลี่ย 15.93 วันทำงาน ซึ่งเป็นแรงงานที่ใช้ในการเก็บฝ้าย 7.51 วันทำงาน เกษตรกรใช้ปุ๋ยเฉลี่ย 10.71 กิโลกรัม ได้ผลผลิตเฉลี่ย 275.44 กิโลกรัม ราคาฝ้ายที่เกษตรกรได้รับเฉลี่ย กิโลกรัมละ 15.55 บาท เกษตรกรได้รายได้จากการผลิตฝ้ายเป็นเงินไร่ละ 4,283.09 บาท ในการผลิตฝ้ายหนึ่งไร่เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายทั้งหมด 3437.08 บาท หรือมีต้นทุนเฉลี่ยกิโลกรัมละ 12.48 บาท เกษตรกรจะได้กำไรจากการผลิตฝ้ายไร่ละ 846.01 บาท หรือได้กำไรกิโลกรัมละ 3.07 บาท ที่ระดับต้นทุนการผลิตและราคาฝ้ายที่เกษตรกรขายได้ การผลิตฝ้ายจะมีจุดคุ้มทุนที่ 221.03 กิโลกรัมต่อไร่ โดยสรุปการผลิตฝ้ายของเกษตรกรต้องใช้แรงงานมาก ต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่จะเป็นค่าแรงงาน และค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชแต่ว่าการผลิตฝ้ายของเกษตรกรก็ยังคงมีกำไร

นิสิตหลักสูตรธุรกิจการเกษตร รุ่นที่ 3 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2540) ได้ทำการศึกษาระบบธุรกิจทุเรียนในประเทศไทยพบว่า ทุเรียนเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญทั้งทางด้านการผลิต การบริโภค การแปรรูป การส่งออกมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องในเชิงการค้าเพื่อรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และมีข้อมูลเพียงพอที่จะสามารถศึกษาอย่างเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระบบควบวงจรได้ โดยจะมุ่งเน้นศึกษาถึงแนวทางการพัฒนามูลค่าเพิ่ม (value added) ในตัวสินค้า และการเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาดของระบบธุรกิจทุเรียนในประเทศไทยตามแนวความคิดของธุรกิจการเกษตร

หิรัญ และคณะ (2542) ได้ทำการศึกษาเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพบว่า การพัฒนาการผลิตทุเรียนของประเทศไทยมีความเป็นเลิศ สามารถแข่งขันและครองตลาดส่วนใหญ่ได้ เกษตรกรผู้ผลิตมีบทบาทหลักในการพัฒนาการผลิตทุเรียน โดยต้องมีแผนการผลิตและความเข้าใจในหลักการผลิตที่ดี เพื่อให้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ รวมทั้งสามารถสนองต่อกระแสโลกาภิวัตน์ได้เป็นอย่างดี เทคโนโลยีการผลิตแผนใหม่จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาและเผยแพร่ให้เกษตรกรสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมแก่สภาพพื้นที่การผลิตของตน การทำงานวิจัยด้านทุเรียนมีการประยุกต์ใช้ทฤษฎี แนวคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับตัวพืช สารที่ใช้ สิ่งแวดล้อม และปฏิสัมพันธ์ระหว่าง พืช สาร สิ่งแวดล้อมเป็นแนวทางในการทำการวิจัย แล้วนำข้อมูลวิจัยด้านต่างๆ มาสร้างเป็นเทคโนโลยีการผลิตครบวงจร (package of technology) และนำไปทำการทดสอบในสภาพการผลิตจริง เพื่อเก็บข้อมูลและวิธีแก้ไขปัจจัยแปรปรวนต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงฤดูการผลิต และทำการทดสอบซ้ำ จนได้เทคโนโลยีการผลิตครบวงจรที่เกษตรกร และผู้สนใจสามารถนำไปปรับใช้กับสภาพพื้นที่การผลิตของตนเองได้

เกียรติศักดิ์ ตั้งเจริญสุทธีชัย (2543) เคหการเกษตร ได้ตีพิมพ์บทความตอนหนึ่งที่ได้จากการสำรวจสวนทุเรียนของคุณเกียรติศักดิ์ ตั้งเจริญสุทธีชัย ในเขตอำเภอเกลอง จังหวัดระยอง จากการสำรวจพบว่าแนวคิดในการที่จะสร้างสวนไม้ผลในยุคต่อไปนี้ ไม่เพียงแต่สวนทุเรียนเท่านั้นที่จะต้องปฏิรูปหรือปรับเปลี่ยนรูปโฉมใหม่ แต่ชาวสวนจะต้องดำเนินการกับพืชทุกชนิดและต้องทำโดยร่วมมือและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบทั้งประเทศ ให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานการผลิตการตลาดเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันสู่ตลาดโลก ยุคโลกไร้พรมแดนที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นอย่างเป็นปกติธรรมดา คือในช่วงที่ผ่านมาปริมาณการส่งออกทุเรียนของเราไปยังตลาดต่างประเทศตัวเลขการส่งออกจะอยู่ประมาณ 2,061.80 ล้านบาท (ปี 2541) ประเทศลูกค้าส่วนใหญ่ยังวนเวียนอยู่ในกลุ่มคนเอเชียการส่งออกจะทั้งรูปสด แช่แข็ง เฉพาะเนื้อแช่แข็งทั้งผลและแปรรูปในลักษณะอื่นๆ ทุกปีจะมีปัญหาทุเรียนในฤดู ราคาถูกเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกจนเป็นเรื่องซ้ำซาก ปกติซึ่งการจะแก้ปัญหาหวังวนเหล่านี้เราน่าจะต้องมองไปให้ไกลกว่าการคิดเพียงแก้ปัญหา กล่าวคือ เราจะต้องก้าวกระโดดข้ามปัญหาโดยปรับแนวคิดและการปฏิบัติใหม่ เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาทุเรียนกันใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ต้นทุน

ต้นทุนการผลิต หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการเพาะปลูกจนถึงเก็บผลผลิตเพื่อจำหน่าย ซึ่งอาจแบ่งออกได้ เป็นสองประเภทดังนี้ คือ

ต้นทุนประเภทรายจ่ายลงทุน (capital expenditure) หมายถึง รายจ่ายที่จะให้ประโยชน์แก่กิจการมากกว่า 1 งวดบัญชี หรือ 1 ปี รายจ่ายประเภทนี้สามารถเรียกได้ว่าเป็นสินทรัพย์ในการผลิตซึ่งได้แก่ ที่ดิน เครื่องสูบน้ำ อุปกรณ์พ่นยาปราบศัตรูพืช เป็นต้น เมื่อนำสินทรัพย์นี้มาใช้งานต้นทุนของบริการที่ได้รับจากสินทรัพย์ในงวดหนึ่งๆ จะนำมาคิดเป็นรายจ่ายประจำงวด ดังนั้นรายจ่ายลงทุนเป็นจำนวนเงินที่ใช้ เพื่อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งการลงทุนในขั้นแรกที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะยาว

ต้นทุนประเภทรายจ่ายประจำ (revenue expenditure) หมายถึง รายจ่ายที่ก่อให้เกิดรายได้หรือผลประโยชน์ในปีที่รายจ่ายนั้นเกิดขึ้น รายจ่ายประเภทนี้จะนำไปหักรายได้เพื่อหากำไรขาดทุนจากผลการดำเนินงานในปีนั้นๆ ได้ซึ่งแยกออกเป็นสองส่วนใหญ่ๆ คือ ต้นทุนผันแปร (variable cost) และต้นทุนคงที่ (fixed cost)

ต้นทุนผันแปร หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่มีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับปริมาณการผลิตหรือการปลูกนับตั้งแต่การดูแลรักษาในปีการผลิตจนกระทั่งเก็บผลผลิต ซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่างๆ ดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายในการใช้วัสดุปัจจัยในการผลิต เป็นค่าใช้จ่ายที่ใช้วัสดุการเกษตรไปเพื่อการผลิตและดูแลรักษา ได้แก่ ค่ากึ่งพันธุ์ ค่าเชื้อก ค่าปุ๋ยและปูนขาว สารเคมีป้องกันและปราบปรามศัตรูพืช ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและสารหล่อลื่น

2. ค่าจ้างแรงงาน ได้แก่ ค่าดูแลรักษา ค่าใส่ปุ๋ย ค่าพ่นสารเคมี ค่ารดน้ำ ค่าดายหญ้าและพรวนดิน ตลอดจนค่าแรงงานเก็บเกี่ยวทั้งหมดที่เป็นแรงงานประจำ (จ้างเป็นรายเดือนหรือเป็นปี) และแรงงานชั่วคราว (จ้างเป็นรายวัน) ซึ่งคิดตามอัตราค่าจ้างเป็นรายวัน (120-150 บาท) ของเกษตรกรในท้องถิ่นนั้นๆ

3. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้แก่

3.1 ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรต่าง ๆ ที่มีอายุการใช้งานนานหลายปี เช่น รถบรรทุก เครื่องสูบน้ำ เครื่องฉีดยาและเครื่องตัดหญ้า เป็นต้น

3.2 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน โดยคิดเป็นอัตราร้อยละของมูลค่าของค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและดูแลรักษาที่ผ่านมาข้างต้น (ซึ่งยังไม่รวมค่าเสียโอกาสเงินลงทุนเงินลงทุนของรายการนี้) โดยอัตราร้อยละนี้เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่เกษตรกรกู้จากสถาบันการเงิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษานี้จะใช้อัตราร้อยละ 13 บาทต่อปี ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ประชากรตัวอย่างที่ปลูกทุเรียน ส่วนใหญ่ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง จ่ายคืนแก่สถาบันการเงิน

4. ค่าใช้จ่ายในการขาย คือ ค่าใช้จ่ายในการขนทุเรียนไปขายในตลาด ได้แก่ ตลาดกลางสินค้าเกษตรเขาดิน ตลาดไท และตลาดสี่มุมเมือง

ต้นทุนคงที่ หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นคงที่แม้ว่าจะมีการเพาะปลูกเกิดขึ้นหรือไม่ก็ตาม ค่าใช้จ่ายประเภทนี้มีลักษณะเป็นจำนวนคงที่สำหรับปริมาณการผลิต ณ ระดับหนึ่ง และภายในระดับการผลิตนั้นไม่ว่าปริมาณการผลิตจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะมีจำนวนคงที่ ดังนั้นต้นทุนต่อหนึ่งหน่วยผลผลิตของค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะลดลงเมื่อปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น และในทางกลับกันต้นทุนต่อหนึ่งหน่วยผลผลิตจะสูงขึ้นเมื่อปริมาณการผลิตลดลง ซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่างๆ ดังนี้

1. ค่าภาษีที่ดิน ค่าภาษีที่ดินเฉลี่ยไร่ละ 8 บาทต่อปี เป็นราคาประเมินจากการใช้ที่ดินทางการเกษตร

2. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การผลิตและทรัพย์สิน เป็นค่าใช้จ่ายคงที่ที่เกิดขึ้นแต่ไม่ได้จ่ายจริงของอุปกรณ์การเกษตรและทรัพย์สินที่มีอายุการใช้งานนานกว่า 1 ปี ซึ่งประเมินจากมูลค่าอุปกรณ์การผลิตหรือทรัพย์สินทั้งประเภทมีและไม่มีมูลค่าซาก โดยคิดตามวิธีเส้นตรง (straight line method) สูตรที่ใช้ในการคิดค่าเสื่อมราคาของอุปกรณ์การผลิต

$$\text{ค่าเสื่อมราคาต่อปี} = \frac{\text{ราคาทุนของอุปกรณ์การผลิต} - \text{ราคาซาก}}{\text{อายุการใช้งาน}}$$

3. ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ เป็นค่าใช้จ่ายคงที่ที่เกิดขึ้นเนื่องจากเกษตรกรกู้เงินมาลงทุนในการผลิตต้องจ่ายค่าดอกเบี้ยในจำนวนที่แน่นอนไม่ว่าผลผลิตจะได้มากหรือน้อยเท่าไรก็ตาม การวิเคราะห์ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจากรธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในอัตราร้อยละ 13 ต่อปี

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน

การวัดสถานภาพด้านรายได้และค่าใช้จ่ายของสวนทุเรียน

ตัววัดที่จะนำมาใช้มาพิจารณาแสดงอยู่ในรูปอัตราส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้ (operating ratio) อัตราส่วนนี้จะบอกให้ทราบว่าในการดำเนินกิจการต่างๆ ของหน่วยธุรกิจสวนนั้นจะเสียค่าใช้จ่ายผันแปรมากน้อยแค่ไหนและค่าใช้จ่ายผันแปรที่เกิดขึ้นนี้เทียบเป็นสัดส่วนเท่าใดจากการผลิตและการจำหน่ายของสวน สูตรที่ใช้ในการคำนวณนี้ได้แก่

$$\text{อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมด}}{\text{รายได้จากการผลิตและการจำหน่าย}}$$

2. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้ (fixed ratio) เป็นอัตราส่วนแสดงการเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิตกับรายได้จากการผลิตกับรายได้จากการผลิตและจำหน่ายของสวน เพื่อที่จะดูว่าค่าใช้จ่ายนี้มีมากน้อยแค่ไหนเมื่อเทียบกับรายได้ สูตรที่ใช้ในการคำนวณนี้ได้แก่

$$\text{อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนคงที่ทั้งหมด}}{\text{รายได้จากการผลิตและจำหน่าย}}$$

3. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายรวมต่อรายได้ เป็นอัตราส่วนแสดงการเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายรวมกับรายได้จากการผลิตและจำหน่ายของสวน ดังนั้น อัตราส่วนนี้สามารถใช้เป็นตัววัดที่แสดงถึงกำไรและขาดทุนของหน่วยธุรกิจสวนได้คือ ถ้าหากอัตราส่วนนี้มีค่ามากกว่าหนึ่ง แสดงว่าการทำธุรกิจสวนของสวนนั้นประสบกับการขาดทุน เนื่องจากมีรายได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่าย ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากอัตราส่วนนี้น้อยกว่าหนึ่ง แสดงว่าหน่วยธุรกิจสวนนั้นมีกำไร ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าอัตราส่วนนี้ยังมีค่าน้อยเท่าใดหน่วยธุรกิจสวนก็ยังมีกำไรมากขึ้นเท่านั้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณได้แก่

$$\text{อัตราส่วนค่าใช้จ่ายรวมต่อรายได้} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายรวมจากการผลิตและจำหน่าย}}{\text{รายได้จากการผลิตและการจำหน่าย}}$$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งสามารถแยกวิเคราะห์ออกได้ดังนี้

3.1 อัตราส่วนต้นทุนการผลิตต่อรายได้ เป็นอัตราส่วนแสดงการเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนการผลิตอันประกอบด้วยค่าใช้จ่ายผันแปรและค่าใช้จ่ายคงที่ กับรายได้จากการผลิตและจำหน่ายสวน เพื่อที่จะดูว่าต้นทุนการผลิตเป็นสัดส่วนเท่าใดของรายได้จากการผลิตและจำหน่าย สูตรที่ใช้คำนวณได้แก่

$$\text{อัตราส่วนต้นทุนการผลิตต่อรายได้} = \frac{\text{ต้นทุนการผลิตทั้งหมด}}{\text{รายได้จากการผลิตและจำหน่าย}}$$

3.2 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการขายต่อรายได้ เป็นอัตราส่วนแสดงการเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายในการขายผลผลิตกับรายได้จากการผลิต และจำหน่ายของสวนเพื่อที่จะดูว่าในการจำหน่ายผลผลิตมีค่าใช้จ่ายในการขายเป็นสัดส่วนเท่าใดของรายได้จากการผลิตและจำหน่าย สูตรที่ใช้คำนวณได้แก่

$$\text{อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการขายต่อรายได้} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายในการขาย}}{\text{รายได้จากการผลิตและจำหน่าย}}$$

การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน

1. อัตราผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่ายรวม เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงอัตราผลตอบแทนที่เกิดจากการปลูกพืชโดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมด สูตรที่ใช้ในการคำนวณได้แก่

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่ายรวม} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ค่าใช้จ่ายรวม}}$$

2. อัตราผลตอบแทนจากรายได้ เป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการทำกำไรของเกษตรกรเมื่อเปรียบเทียบกับกำไรสุทธิจากรายได้จากการผลิตและจำหน่าย สูตรที่ใช้ในการคำนวณได้แก่

$$\text{อัตราส่วนผลตอบแทนจากรายได้} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{รายได้จากการผลิตและจำหน่าย}}$$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิเคราะห์ราคาคู่มือทุนและผลผลิตคู่มือทุน

1. ราคาคู่มือทุน หมายถึง ราคาที่เกษตรกรสามารถขายผลผลิตของตนโดยที่ตนเองไม่มีกำไร แต่ก็ไม่ขาดทุนคือกำไร เท่ากับศูนย์ การวิเคราะห์ราคาคู่มือทุนมีจุดประสงค์ เพื่อที่จะทราบถึงราคา ที่เกษตรกรสามารถขายได้โดยไม่ขาดทุน เมื่อเทียบกับราคาขายต่อกิโลกรัม หากราคาคู่มือทุนสูงหรือ ต่ำกว่าราคาขายต่อหน่วยแล้ว จะเป็นข้อสังเกตถึงการจัดการในด้านต่างๆ ของเกษตรกรว่ามี ประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด สาเหตุที่เอาราคาขาย ณ จุดคู่มือทุนเป็นเกณฑ์วัดประสิทธิภาพการจัดการ ด้านต่างๆ ของเกษตรกร โดยเฉพาะด้านการตลาดและด้านการผลิต เพราะราคาขาย ณ จุดคู่มือทุน เป็นราคาที่ย่ำแย่ที่สุด เกษตรกรจะไม่ขาดทุนและสามารถดำเนินการผลิตในช่วงต่อไปได้ เนื่องจาก มีกำไรส่วนเกินที่มาชดเชยต้นทุนคงที่อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ราคาคู่มือทุนก็ยังมีประโยชน์ต่อหน่วยงาน ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดราคาขั้นต่ำของสินค้าเกษตรกร เพราะหน่วยงานเหล่านี้อาจจะใช้ ราคาคู่มือทุนมาพิจารณาในการกำหนดราคาขั้นต่ำของพืชได้

ราคาคู่มือทุนนี้เป็นราคาที่สามารถหาได้จากจุดคู่มือทุน (breakeven point) ในกรณีที่ทราบจำนวน ผลผลิตและค่าใช้จ่ายทั้งหมด ในการคำนวณหาราคาคู่มือทุนนี้จะทำให้ทราบราคาต่อหน่วย ที่จะทำให้ รายได้ทั้งหมดเท่ากับต้นทุนทั้งหมด (เมื่อสามารถขายได้เท่ากับจำนวนผลิต ณ ราคาต่อหน่วยที่หาได้) นั่นคือ ราคาขายต่อหน่วย เท่ากับต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วย

$$\begin{aligned} \text{รายได้ทั้งหมด} &= \text{ค่าใช้จ่ายทั้งหมด} \\ \text{รายได้ทั้งหมด} &= \text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร} \\ \text{ราคาคู่มือทุน} \times \text{ปริมาณผลผลิต} &= \text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร} \\ \text{ราคาคู่มือทุน} &= \frac{\text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร}}{\text{ปริมาณผลผลิต}} \end{aligned}$$

ดังนั้น

$$\text{ราคาคู่มือทุน (ต่อกิโลกรัม)} = \frac{\text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร}}{\text{ปริมาณผลผลิต}}$$

2. ผลผลิตคู่มือทุน หมายถึง ปริมาณผลผลิตอย่างน้อยที่สุดที่เกษตรกรจะต้องขายให้ได้จึง จะทำให้เกษตรกรไม่ขาดทุน (คือมีกำไรเท่ากับศูนย์) และถ้าหากเกษตรกรสามารถขายผลผลิตให้มี ปริมาณมากกว่าผลผลิตคู่มือทุนแล้วเกษตรกรก็จะมีกำไร ซึ่งผลผลิตคู่มือทุนนี้จะเป็ประโยชน์ต่อ เกษตรกร โดยที่จะใช้เป็ข้อสังเกตว่าเกษตรกรมีประสิธิภาพในด้านการผลิตหรือการปลูก มากน้อยเพียงใด

ผลผลิตคุ้มทุนนี้เป็นปริมาณผลผลิตที่หาได้จากจุดคุ้มทุนในกรณีที่ทราบราคาขายและค่าใช้จ่ายทั้งหมด ในการคำนวณหาปริมาณผลผลิตคุ้มทุนนี้จะทำให้ทราบปริมาณผลผลิตที่จะทำใ้รายได้ทั้งหมดเท่ากับค่าใช้จ่ายทั้งหมด (เมื่อสามารถขายผลผลิตได้เท่ากับปริมาณผลผลิตที่ผลิตได้ ณ ระดับราคาที่สามารถขายได้ นั่นก็คือปริมาณผลผลิตเฉลี่ยเท่ากับปริมาณขายเฉลี่ย)

$$\text{รายได้ทั้งหมด} = \text{ค่าใช้จ่ายทั้งหมด}$$

$$\text{รายได้ทั้งหมด} = \text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร}$$

$$\text{ปริมาณผลผลิตคุ้มทุน} \times \text{ราคาขายต่อหน่วย} = \text{ต้นทุนคงที่} + (\text{ปริมาณผลผลิตคุ้มทุน} \times \text{ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย})$$

$$\text{ต้นทุนคงที่} = (\text{ปริมาณผลผลิตคุ้มทุน} \times \text{ราคาขายต่อหน่วย}) - (\text{ปริมาณผลผลิตคุ้มทุน} \times \text{ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย})$$

$$\text{ต้นทุนคงที่} = \text{ปริมาณผลผลิตคุ้มทุน} \times (\text{ราคาขายต่อหน่วย} - \text{ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย})$$

ดังนั้น

$$\text{ปริมาณผลผลิตคุ้มทุน} = \frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{ราคาขายต่อกิโลกรัม} - \text{ต้นทุนผันแปรต่อกิโลกรัม}}$$

ในการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจะใช้ข้อมูลค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนและรายได้เฉลี่ยต่อสวนหรือต่อไร่ก็ได้

บทที่ 3

ผลการศึกษา

สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง

ในการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียนนั้นได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในตำบลกองดิน ตำบลทุ่งควายกินและตำบลคลองปูน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ปีการเพาะปลูก 2542/2543 รวม 96 ราย เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีพื้นที่ในการผลิตทุเรียนแตกต่างกันตั้งแต่ 1 ถึง 50 ไร่ ดังนั้นจึงแยกการวิเคราะห์ตามขนาดของสวนทุเรียน ดังนี้ กำหนดให้สวนขนาดเล็ก คือ สวนที่มีพื้นที่ในการผลิตทุเรียนตั้งแต่ 1 ถึง 5 ไร่ สวนขนาดกลางมีพื้นที่ในการผลิตทุเรียนตั้งแต่ 6 ถึง 10 ไร่ และสวนขนาดใหญ่มีพื้นที่ในการผลิตทุเรียนมากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป

จากการแยกวิเคราะห์ตามขนาดของสวนทำให้ทราบว่า สวนขนาดเล็ก (1-5 ไร่) มีจำนวน 25 สวน เนื้อที่ในการผลิตรวม 101 ไร่ หรือเฉลี่ยสวนละ 4.04 ไร่ สวนขนาดกลาง (6-10 ไร่) มีจำนวน 36 สวน เนื้อที่ในการผลิตรวม 325 ไร่ หรือเฉลี่ยสวนละ 9.03 ไร่ และสวนขนาดใหญ่ (มากกว่า 10 ไร่) มีจำนวน 35 สวน เนื้อที่ในการผลิตรวม 696 ไร่ หรือเฉลี่ยสวนละ 19.89 ไร่

พื้นที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอแกลงตั้งอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดระยอง อยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองไปทางทิศตะวันออก มีเนื้อที่ประมาณ 1,058,413 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 661,508 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่างๆ ดังนี้ (ภาพที่ 1)

ทิศเหนือ ติดต่ออำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง และอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่ออำเภอนายายอามและอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่ออำเภอบ้านค่าย อำเภอเมืองและกิ่งอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

ทิศใต้ ติดต่อชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

แผนที่จังหวัดระยอง

ภาพที่ 1 แผนที่จังหวัดระยอง

ที่มา: (สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง, 2537: น. 6)

การศึกษาและการประกอบอาชีพ

ผลจากการศึกษาเกษตรกรตัวอย่างพบว่า เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 65.63 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาร้อยละ 19.79 และความรู้ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา ร้อยละ 14.58 โดยที่ไม่มีเกษตรกรตัวอย่างรายใดจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าระดับปริญญาตรี ในด้านการประกอบอาชีพหลักนั้น เกษตรกรทำสวนทุเรียนเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 78.13 ประกอบอาชีพรับราชการและรับจ้างเท่ากันคือร้อยละ 8.33 ประกอบอาชีพค้าขายร้อยละ 4.17 และประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 1.04 ประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียนของเกษตรกรตัวอย่างที่สุ่มมาทั้งหมดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 14.94 ปี (ตารางที่ 5)

การใช้ที่ดินและลักษณะการถือครองที่ดิน

อำเภอเกล้ง มีพื้นที่ทั้งหมด 661,508 ไร่ แยกเป็นเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร 535,462 ไร่ หรือร้อยละ 80.95 ผลจากการสำรวจเกษตรกรตัวอย่าง พบว่าพื้นที่ถือครองของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนเฉลี่ยประมาณ 12 ไร่ต่อสวน รวมพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1,107 ไร่ ซึ่งประกอบด้วย เกษตรกรเป็นเจ้าของเองทั้งหมด

ทรัพย์สินและหนี้สิน

ในการทำสวนทุเรียน เกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนต้องลงทุนประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรเป็นจำนวนมาก จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนต้องมีเครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตร 15 ชนิด มูลค่ารวมเฉลี่ยสวนละ 487,318.47 บาท หรือไร่ละ 41,787.44 บาท เครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรที่มีมูลค่าสูงที่สุดคือ รถบรรทุก 4 ล้อ เฉลี่ยสวนละประมาณ 222,792.93 บาท หรือไร่ละ 19,112.87 บาท รองลงมาได้แก่ บ่อน้ำเฉลี่ยสวนละ 113,490.30 บาท หรือไร่ละ 9,730.58 บาท เมื่อคิดแยกตามขนาดสวนพบว่าสวนขนาดเล็ก มีมูลค่าเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรเฉลี่ยต่อไร่สูงสุด คือ ไร่ละ 56,657.69 บาท รองลงมาได้แก่สวนขนาดกลาง เฉลี่ยไร่ละ 46,281.46 บาท และต่ำสุดได้แก่สวนขนาดใหญ่ เฉลี่ยไร่ละ 36,453.96 บาท (ตารางที่ 6 และ 7) ในส่วนของหนี้สินเกษตรกรผู้ผลิตทุเรียน ร้อยละ 48.96 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด มีหนี้สินติดค้างอยู่โดยเฉลี่ยสวนละ 101,041.70 บาท หรือไร่ละ 8,645.28 บาท โดยที่สวนขนาดเล็กมีหนี้สินเฉลี่ยต่อไร่สูงสุด คือ 13,811.88 บาทต่อไร่ และในสวนขนาดใหญ่มีหนี้สินเฉลี่ยต่อไร่ต่ำสุด คือ 6,889.67 บาทต่อไร่ แหล่งเงินกู้ที่สำคัญได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ญาติพี่น้อง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและธนาคารพาณิชย์ มีตั้งแต่ร้อยละ 9-13 ต่อปี ขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการชำระหนี้และสถานภาพในการเป็นลูกหนี้ (เฉพาะธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร)

ตารางที่ 5 การศึกษา อาชีพหลักในปัจจุบัน และประสบการณ์การทำสวนทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ปีการผลิต 2542/43

รายการ	ขนาดสวน			ร้อยละ
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
การศึกษา				
ต่ำกว่าประถมศึกษา	3	7	4	14.58
ประถมศึกษา	17	21	25	65.63
มัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา	5	8	6	19.79
อาชีพหลักในปัจจุบัน				
ทำการเกษตร	15	31	29	78.13
รับราชการ	1	3	4	8.33
รับจ้าง	8	0	0	8.33
ค้าขาย	1	2	1	4.17
เลี้ยงสัตว์	0	0	1	1.04
ประสบการณ์การทำสวน				
เฉลี่ย	10.6	14.5	17.92	14.94

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6 มูลค่าของเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำสวน และหนี้สินของเกษตรกร ในอำเภอเกล่ง
จังหวัดระยอง เฉลี่ยต่อสวน พ.ศ.2542/43

รายการ	ขนาดสวน			เฉลี่ย
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
กรรไกร	788.80	1,242.78	2,337.14	1,544.70
เลื่อยตัดแต่งกิ่ง	588.00	762.22	1,238.29	904.48
มีดคายหญ้า	406.00	428.06	666.06	517.77
จอบ	684.00	751.39	902.00	803.70
เสียม	134.00	290.00	152.03	203.49
ข่ง	231.00	399.58	803.43	509.49
บันได	680.00	1,364.72	1,978.71	1,431.56
รถบรรทุก 4 ล้อ	142,760.00	191,166.67	302,948.57	222,792.99
รถเข็น	1,496.00	2,636.11	2,648.60	2,386.80
เครื่องสูบน้ำ	10,652.00	17,561.11	39,677.80	24,119.13
บ่อน้ำ	46,040.00	101,527.78	169,757.17	113,490.30
ระบบให้น้ำ	16,080.04	77,805.56	171,142.86	96,738.40
เครื่องฉีดยา	6,134.00	15,955.56	20,527.62	15,294.86
ถังฉีดยา	447.20	1,021.67	3,428.60	1,764.89
เครื่องตัดหญ้า	1,776.04	4,905.56	6,704.13	4,815.91
รวมเครื่องมืออุปกรณ์	228,897.08	417,818.75	724,913.01	487,318.47
หนี้สิน	55,800.00	97,500.00	137,000.00	101,041.67

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 7 มูลค่าของเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำสวน และหนี้สินของเกษตรกร ในอำเภอเกล่ง
จังหวัดระยอง เฉลี่ยต่อไร่ พ.ศ.2542/43

รายการ	ขนาดสวน			เฉลี่ย
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
กรรไกร	195.25	137.66	117.53	132.46
เลื่อยตัดแต่งกิ่ง	145.54	84.43	62.27	77.59
มีดคายน้ำ	100.50	47.42	33.49	44.43
จอบ	169.31	83.23	45.36	68.99
เสียม	33.17	32.12	7.65	17.47
เข่ง	57.18	44.26	40.40	43.68
บันได	168.32	151.17	99.50	122.77
รถบรรทุก 4 ล้อ	35,336.63	21,175.38	15,234.48	19,112.87
รถเข็น	370.30	292.00	133.19	204.81
เครื่องสูบน้ำ	2,636.63	1,945.23	1,995.29	2,067.75
บ่อน้ำ	11,396.04	11,246.15	8,536.64	9,730.58
ระบบให้น้ำ	3,980.21	8,618.46	8,606.32	8,288.31
เครื่องฉีดยา	1,518.32	1,767.38	1,032.28	1,311.58
ถังฉีดยา	110.69	113.17	172.42	151.21
เครื่องตัดหญ้า	439.61	543.38	337.13	412.93
รวมเครื่องมืออุปกรณ์	56,657.69	46,281.46	36,453.96	41,787.44
หนี้สิน	13,811.88	10,800.00	6,889.37	8,645.28

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตทุเรียน

ลักษณะพันธุ์ของทุเรียน

การกระจายตัวของทุเรียนจากแหล่งปลูกนนทบุรี และธนบุรีไปยังจังหวัดในภาคตะวันออก และแหล่งปลูกอื่นๆ ในชั้นต้นมีการปลูกพันธุ์ต่างๆ ตามความนิยมของเกษตรกรแต่ละรายเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากสภาวะที่ไม่แน่นอนของราคาผลผลิตและความนิยมของตลาดทำให้เกษตรกรนิยมปลูกเฉพาะทุเรียนพันธุ์การค้าเพียงไม่กี่พันธุ์ในระยะหลัง ปัจจุบันพันธุ์ที่นิยมปลูกเป็นการค้า ได้แก่ ชะนี หมอนทอง ก้านยาวและกระดุมทอง อย่างไรก็ตาม พันธุ์ที่นิยมปลูกเป็นการค้าในปัจจุบันแต่ละพันธุ์ ต่างก็มีคุณสมบัติประจำพันธุ์ที่เป็นลักษณะเด่น ลักษณะด้อยและลักษณะแปรปรวนในตนเองดังรายละเอียดในตารางที่ 8 และตารางที่ 9 (เฉพาะพันธุ์ที่ทำการศึกษา)

ตารางที่ 8 ลักษณะเด่น ลักษณะด้อย และลักษณะแปรปรวนของผลทุเรียนพันธุ์หมอนทอง

ลักษณะเด่น	ลักษณะด้อย	ลักษณะแปรปรวน
1.เนื้อมาก (อัตราส่วนเนื้อ/ผล)	1.การสุกไม่สม่ำเสมอในผล	1.สีผลอาจเขียว ทอง หรือ
2.เมล็ดลีบ	เดียวกัน	เหลือง
3.กลิ่นน้อย	2.เนื้อหยาบ	2.ความละเอียดเนื้ออาจ
4.งอมแล้วเนื้อไม่แฉะ	3.สีเหลืองอ่อน	หยาบหรือละเอียด
5.การติดผลดี	4.ไม่ทนทานต่อโรคโคนเน่า	3.สีเนื้อ Y10B,C-Y11B
6.คุณภาพเนื้อเหมาะสำหรับการแปรรูป เช่น กวน แซ่เป็ง	รากเน่า	4.ความสม่ำเสมอของการสุกของเนื้อในผลเดียวกัน
7.อาการที่เนื้อทุเรียนและแกนภายในมีสภาพและพบได้น้อย		อาจสุกทั้งผล สุกบางพู หรือ สุกเป็นบางส่วนในพูเดียวกัน

ที่มา: (หิรัญและคณะ, 2542: น. 48)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 9 ลักษณะเด่น ลักษณะด้อย และลักษณะแปรปรวนของผลทุเรียนพันธุ์ชะนี

ลักษณะเด่น	ลักษณะด้อย	ลักษณะแปรปรวน
1. สีเนื้อ-เหลืองเข้ม	1. อาการแกน เต่าเผา หรือไส้	1. สีเนื้อ Y015 - Y024
2. เนื้อละเอียด-เหนียว	ชิมพบมาก	2. เส้นใยของเนื้อ น้อย-มาก
3. การสุกของเนื้อในผลเดียวกัน	2. การติดผลไม่ดี	3. ความละเอียดเนื้ออาจ
สม่ำเสมอ	3. งอมแล้วเนื้อจะ กลิ่นจุน	หยาบหรือละเอียด
4. ทนทานต่อโรครากเน่า	4. เนื้อมีเส้นใยมาก	4. สภาพเนื้อเมื่อสุกอาจแห้ง
โคนเน่า	5. คุณภาพเนื้อไม่เหมาะสมสำหรับ	หรือจะ
	การแปรรูป เช่น กวน แช่แข็ง	5. น้ำหนักเนื้อ/น้ำหนักผล
		อาจน้อยหรือมาก

ที่มา: (หิรัญและคณะ, 2542: น. 49)

คุณค่าทางโภชนาการ

ทุเรียนมีคุณค่าทางอาหารสูงมาก ทั้งในด้านไขมันที่ให้พลังงานความร้อน โปรตีน คาร์โบไฮเดรต และแร่ธาตุต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ร่างกายมากมาย (กองบรรณาธิการเฉพาะกิจ, 2530: น. 12)

คุณค่าทางอาหารของทุเรียน (100 กรัม)

พลังงาน	144	แคลอรี
โปรตีน	25	กรัม
แป้งและน้ำตาล	30.5	กรัม
ฟอสฟอรัส	0.44	มิลลิกรัม
เหล็ก	0.9	มิลลิกรัม
วิตามินเอ	30	ยูนิิต
ไทอามิน	0.24	มิลลิกรัม
โรโบฟลาวิน	0.2	มิลลิกรัม
ไนซิน	0.7	มิลลิกรัม
แอสคอบิกแอซิด	24	มิลลิกรัม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การผลิตทุเรียน

กิ่งพันธุ์ที่เหมาะสม

องค์ประกอบที่ดีเพื่อให้ได้กิ่งพันธุ์ปลูกที่สมบูรณ์ นั้นประกอบที่ดีประกอบด้วยวัสดุเพาะชำเหมาะสมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาระบบรากที่สมบูรณ์ ต้นกล้าเจริญเติบโตแข็งแรง ขนาดสูง เพาะชำและระบบการระบายน้ำที่เหมาะสมทำให้ไม่เกิดปัญหาระบบรากขดงอ โครงต้นสมบูรณ์แข็งแรงมีตำแหน่งของ โครงต้นและตำแหน่งของกิ่งประธานในระดับความสูงที่เหมาะสมง่ายแก่การตัดแต่งควบคุมทรงต้นให้เป็นไปตามรูปแบบที่ต้องการในแปลงปลูก ดังนี้

1. วัสดุเพาะชำ ต้องสะอาด สามารถอุ้มน้ำหรือเก็บความชื้นได้พอเหมาะ ระบายน้ำได้ดี
2. ระบบรากสมบูรณ์ ไม่มีม้วน หรือขดงอ
3. โครงต้นและตำแหน่งของกิ่งประธาน เพื่อให้ได้ทรงต้นพอเหมาะ สะดวกในด้านการจัดการต่างๆ เช่น การฉีดสารเคมีเพื่อป้องกันและกำจัดโรคและแมลง ลดการค้ำโยงกิ่ง สะดวกในการเก็บเกี่ยวผลผลิต
4. ต้นต่อทนโรคและสมบูรณ์ ควรเป็นต้นต่อที่เพาะจากเมล็ดพันธุ์เดียวกัน

วิธีการปลูก

แบ่งเป็นขั้นตอนตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ การวางแผนผังปลูก การกำหนดระยะปลูก และการปลูกดังนี้

1. การเตรียมพื้นที่ การเลือกวิธีการเตรียมพื้นที่ก่อนการสร้างสวนทุเรียนนั้น พิจารณาจากประวัติการใช้หรือระบายน้ำ การจัดการสวนด้านอื่นๆ ประกอบร่วมกัน โดยวิธีการนั้นต้องสอดคล้องกับงบประมาณ คุ่มค่าการลงทุน และสะดวกในการปฏิบัติงาน

1.1 พื้นที่ตอนที่ไม่เคยปลูกไม้ยืนต้นมาก่อนและไม่มีปัญหาเรื่องน้ำท่วม ทำการไถพรวนและปรับพื้นที่ให้เรียบ เพื่อความสะดวกในการวางระบบให้น้ำและการจัดการสวนด้านอื่นๆ ต่อไป

1.2 พื้นที่ตอนที่เคยปลูกไม้ยืนต้นมาก่อน จะต้องตัดไม้ยืนต้นที่ปลูกอยู่เดิมออกก่อน และการเตรียมพื้นที่สำหรับที่ดินประเภทนี้ สามารถดำเนินการได้ทั้งมีการไถพรวนและไม่มีการไถพรวน ขึ้นอยู่กับประเภทของไม้ยืนต้นที่ปลูกอยู่เดิม ลักษณะและโครงสร้างของดิน สภาพความเรียบของพื้นที่

1.3 พื้นที่ลุ่ม สภาพพื้นที่ที่น้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝนจำเป็นต้องดำเนินการเตรียมพื้นที่ เพื่อให้มีการระบายน้ำได้ดีมีส่วนหนึ่งของพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึงตลอดฤดูกาล

2. การวางผังปลูก จะต้องพิจารณาเลือกระบบปลูกให้แล้วเสร็จในขั้นตอนของการวางแผน สร้างสวนทุเรียน โดยใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณา คือ

2.1 ความจำเป็นในการปลูกต้นตัวผู้เพื่อช่วยในการผสมเกสร

2.2 ขนาดของทรงพุ่มและแผนการตัดต้นบางต้นออก เพื่อลดการบังแสง ซึ่งกันและกัน เมื่อดันโต

2.3 ทิศทางและระบบการให้น้ำ

2.4 การใช้เครื่องทุ่นแรงช่วยในการทำสวน

3. การกำหนดระยะปลูก ขึ้นกับขนาดของทรงพุ่ม อัตราการเจริญเติบโตของต้น วิธีการควบคุมขนาดของทรงพุ่ม ทำให้ระยะปลูกของต้นไม้ไม่แน่นจนเกินไป การควบคุมขนาดทรงพุ่มของทุเรียนทำได้ยาก จึงควรมีระยะปลูกค่อนข้างห่าง เช่น ระยะ 8x8 10 x 10 หรือ 14 x 14 เมตร ตั้งแต่เริ่มปลูก

4. การปลูก จะเริ่มจากการปักแนวแถวปลูกด้วยไม้ขนาดเล็ก ปักเป็นแนวหลุมปลูกและใช้เป็นหลักค้ำยันต้นหลังการปลูก การเตรียมหลุมปลูกดำเนินการ โดย ขุดหลุมกว้าง ยาว และลึกประมาณ 30 x 30 x 30 หรือ 80x 80 x 80 ซม. นำดินล่างมาผสมกับหญ้าแห้ง หรือปุ๋ยคอก อัตรา 1:1 และใส่กระดูกป่นหรือหินฟอสเฟตอีก 1 กก.ต่อหลุม ที่ก้นหลุมใส่หญ้าแห้งหรือทรายหยาบให้สูงประมาณ 1 คืบ นำดินบนใส่ลงไปก่อน เติมด้วยดินล่างที่ทำการผสมกับวัสดุปลูกอื่นๆ ลงไปจนเต็มหลุม พูนดินเป็นสันแบบหลังเต่า ปล่อยให้ไว้ระยะหนึ่งจนดินยุบตัว ให้เอาดินผสมที่เหลือเพิ่มลงไปอีกจนเต็มหลุม แล้วจึงทำการปลูกบนเนินกลางหลุม ขุดหลุมและวางต้นพันธุ์ในหลุม ให้รอยต่อระหว่างต้นพันธุ์และต้นตออยู่สูงกว่าระดับดิน กลบดินรอบต้นพันธุ์และอัดดินให้แน่น แล้วใช้ไม้หลักค้ำคอกลงไปให้ถึงก้นหลุมมีส่วนของปลายไม้โผล่พ้นหลุมประมาณ 1 เมตร มัดต้นกล้าไม้ผลติดกับไม้หลัก เพื่อกันการโยกคลอนของต้นกล้าหลังปลูก

วิธีการดูแลรักษา

การดูแลรักษาที่เหมาะสมจะช่วยลดอัตราการตาย หรือการปลูกซ่อมลงอย่างมาก ในขณะที่เดียวกันอัตราการเจริญเติบโตของต้นจะดีมากและสม่ำเสมอการดูแลรักษาประกอบด้วย

1. การพรางแสง ทุเรียนต้องการร่มเงา หรือต้องการการพรางแสงระดับหนึ่ง ช่วยให้มีการเจริญเติบโตได้ดีในช่วงต้นเล็ก

2. การตัดแต่งกิ่งเพื่อควบคุมทรงต้น เพื่อประโยชน์ในด้านการจัดการ การดูแลรักษา ลดโรค และแมลง

3. การใส่ปุ๋ย ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก จะช่วยกระตุ้นให้ระบบรากของไม้ผลพัฒนาได้ดีกว่าการใส่ ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ สำหรับปุ๋ยวิทยาศาสตร์ นิยมใช้ปุ๋ยสูตรเสมอ เช่น 15-15-15 หรือ 16-16-16 อัตรา เป็น กก.ต่อต้นต่อปี เท่ากับความกว้างของทรงพุ่มหน่วยเป็นเมตรแบ่งใส่ 2-4 ครั้งต่อปี

4. การกำจัดวัชพืช ต้องระวังไม่ให้กระทบกระเทือนต่อระบบราก สารเคมีที่นิยมใช้ คือ สารเคมี กลุ่มพาราควอต ไกลโฟเสท และบาตต้า โดยใช้อัตราตามคำแนะนำในสลากกำกับกับการใช้สารเคมีนั้นๆ

5. การฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัด โรคและแมลง จำเป็นต้องมีการป้องกันกำจัด โรคและแมลง โรคและแมลงศัตรูพืชสามารถทำให้ผลผลิตลดลง หรือผลผลิตด้อยคุณภาพได้มากน้อยแตกต่างกัน ตามชนิดของโรคและแมลง

6. การให้น้ำ ทุเรียนที่ปลูกในระยะแรกต้องการน้ำมาก อย่างน้อย 1 เดือน หลังจากนั้นอาจ เว้นระยะได้บ้างแล้วแต่ปริมาณความชื้นในดิน

7. การจัดการเสริมเพื่อช่วยการกระตุ้นการเจริญเติบโต โดยการใช้ฮอร์โมนจิบเบอเรลลิน เพื่อเร่งการแตกใบอ่อน

การเก็บเกี่ยวผลผลิต

การสังเกตผลทุเรียนเพื่อการเก็บเกี่ยว ควรเก็บเกี่ยวเฉพาะผลทุเรียนที่แก่จัดเพื่อรักษาคุณภาพ มีวิธีการสังเกตว่าผลทุเรียนแก่พร้อมที่จะเก็บเกี่ยวได้ ดังนี้ คือ

1. สังเกตก้านผล ก้านผลจะแข็งและมีสีเขียวเข้มขึ้น
2. สังเกตหนาม ปลายหนามแห้ง
3. สังเกตรอยแยกระหว่างพู
4. การชิมปลิง โดยใช้ลิ้นแตะชิมดูจะมีรสหวาน
5. การเคาะเปลือกหรือกรีดหนาม ทุเรียนที่แก่จัดจะมีเสียงดังหลวมๆ ของช่องว่างภายในผล
6. การนับอายุ โดยนับจำนวนวันหลังดอกบาน พันธุ์ชะนี ใช้เวลา 100-105 วัน พันธุ์หมอนทอง ใช้เวลา 125-130 วัน การนับวันหรืออายุของผลจะแตกต่างกันเล็กน้อยในแต่ละปี

การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

การฉีดพ่นด้วยน้ำที่มีแรงดันสูง เพื่อล้างเศษวัสดุและแมลงบางชนิดออกจากผิวผลและควรป้องกันกำจัดผลเน่าหลังการเก็บเกี่ยว โดยการจุ่มทุเรียนในสารละลาย อาลิเอท 0.50 เปอร์เซ็นต์ จะป้องกันโรคเน่าได้ผลและไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพเนื้อเพื่อการบริโภค เสร็จแล้วฝังผลให้แห้งบนตะแกรงตาห่าง ก่อนการบรรจุหีบห่อ

การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช

โรคที่มักจะพบบ่อยๆในการผลิตทุเรียนคือ

1. โรคโคนเน่ารากเน่า โรคนี้เกิดจากเชื้อราไฟทอปธอรา (phytophthora palmivora) ซึ่งนอกจากจะทำลายรากและโคนต้นทุเรียนแล้วยังสามารถทำลายกิ่ง ก้าน ใบและผลของทุเรียนได้ด้วย ถือเป็นโรคที่อันตรายที่สุดเพราะถ้าเกิดแล้วจะทำให้ต้นทุเรียนตายถ้ารักษาไม่ทันท่วงที การป้องกันกำจัด ควรทำการปราบวัชพืชภายในสวนและตัดแต่งกิ่งให้โปร่ง แสงแดดส่องทั่วถึง หรือการใช้สารเคมีที่ชื่อ เมทาแลคซิค ในอัตรา 300 กรัมต่อต้น ผสมน้ำแล้วทาบริเวณที่เป็นโรค ก่อนทายาควรรใช้มีดขูดเปลือกออกให้สูงจากพื้นดินประมาณ 1 เมตร
2. โรคใบดิด โรคนี้เกิดจากเชื้อราไรซอกโทเนีย (rhizoctonia sp.) ทำลายใบแก่ทุเรียนในช่วงปลายฝน ทำให้ใบทุเรียนตายและเน่าติดกัน โรคนี้จะถูกกลายอย่างรวดเร็วจากใบที่ต่ำๆ ใกล้ผิวดิน มีผลให้ผลผลิตทุเรียนน้อยลงและคุณภาพไม่ดี การป้องกันกำจัด โดยหมั่นตัดแต่งกิ่งให้โปร่งอย่าปล่อยให้กิ่งห้อยใกล้ผิวดิน หากต้นทุเรียนเป็นโรคแล้วใช้สารคอปเปอร์ออกซีคลอไรด์ 85 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 45 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ฉีดให้ทั่วทั้งต้น
3. เพลี้ยไก่อแจ้ ชอบทำลายใบอ่อนโดยการดูดน้ำเลี้ยง ทำให้ต้นโทรม การป้องกันกำจัด ให้ฉีดพ่นด้วยคาร์บาริล ปริมาณ 30 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่นให้ทั่วทั้งต้นทุก 5-10 วัน จนกว่าใบจะแก่
4. หนอนเจาะผลทุเรียน หนอนผีเสื้อชนิดนี้จะเจาะทำลายเข้าไปในลำต้น ดอก เมล็ดและผล ทำให้ยากแก่การค้นหาและทำลาย จะพบได้ในระยะติดผล ถือได้ว่าเป็นศัตรูทุเรียนที่ก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ทุเรียนมากชนิดหนึ่ง การป้องกันกำจัด ใช้สารเมเทโทมินหรือสารคลอไพริฟอส ผสมน้ำแล้วฉีดพ่นบริเวณผลอ่อนเป็นระยะๆทุก 5-10 วัน จนทุเรียนใกล้จะแก่

ต้นทุนและผลตอบแทนของสวนทุเรียน

ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการลงทุนทำสวนทุเรียน

ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการลงทุนทำสวนทุเรียนสามารถแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ

ต้นทุนคงที่ (fixed costs) คือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการใช้ปัจจัยคงที่ในการทำสวนทุเรียน ซึ่งเป็นจำนวนคงที่ สำหรับปริมาณการผลิตระดับหนึ่งหรือในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งไม่ว่าการผลิตทุเรียนจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง ค่าใช้จ่ายชนิดนี้จะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต ซึ่งต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยของผลผลิตสำหรับค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะลดลง ก็ต่อเมื่อมีปริมาณการผลิตทุเรียน ที่เพิ่มขึ้น ต้นทุนคงที่ที่จะนำมาวิเคราะห์นี้ได้แก่ ค่าภาษีที่ดิน ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร (เครื่องตัดหญ้า เครื่องฉีดยา เครื่องสูบน้ำ รถปิคอัพ เป็นต้น)

ส่วนประกอบของต้นทุนคงที่ ได้แก่

1. ค่าภาษีที่ดิน เกษตรกรจ่ายให้รัฐทุกปีในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งในปีที่สำรวจนั้นพบว่าเกษตรกรในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ได้จ่ายภาษีที่ดินสำหรับการปลูกพืชยืนต้นในอัตรา 8 บาทต่อไร่

2. ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตรคงทน ประเมินจากมูลค่าเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร ที่มีอายุการใช้งานมากกว่า 1 ปี ที่ใช้ในการผลิตทุเรียน สำหรับการคำนวณจะใช้วิธีแบบเส้นตรง (straight line method) โดยคิดตามอายุการใช้งานของเครื่องมืออุปกรณ์ ซึ่งเครื่องมืออุปกรณ์ดังกล่าวจะไม่สามารถนำมาใช้งานได้อีก และจำหน่ายไม่ได้ (มูลค่าซากเท่ากับศูนย์ ยกเว้นรถบรรทุก 4 ล้อกำหนดให้มีมูลค่าซากเท่ากับ 20,000 บาท) จึงทำให้ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตรของอุปกรณ์แต่ละชนิดมีมูลค่าเท่ากันทุกปีตลอดอายุการใช้งาน เครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็น ได้แก่

2.1 รถปิคอัพหรือรถบรรทุก และรถเข็นใช้เป็นพาหนะในการบรรทุกขนส่งผลผลิต ทุเรียน ยาปราบศัตรูพืชและขนย้ายเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรต่าง ๆ มีอายุการใช้งานเฉลี่ย 20 ปี และ 15 ปี ตามลำดับ

2.2 เครื่องสูบน้ำพร้อมท่อสูบน้ำ เกษตรกรจำเป็นต้องใช้เครื่องสูบน้ำ เพื่อทำการสูบน้ำจากแม่น้ำลำคลองหรือบ่อน้ำเข้ามาใช้ในสวนโดยผ่านระบบการให้น้ำแบบสปริงเกลหรือแบบน้ำคั้น เครื่องสูบน้ำพร้อมท่อน้ำจะมีอายุการใช้งานเฉลี่ย 15 ปี

2.3 บ่อน้ำ ซึ่งขุดไว้สำหรับกักเก็บน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง มีอายุการใช้งานเฉลี่ย 30 ปี

2.4 ระบบสปริงเกล เป็นระบบการจ่ายน้ำโดยการเดินท่อน้ำเข้าไปในสวน แล้วปล่อยน้ำผ่านไปตามหัวจ่ายน้ำ ซึ่งอุปกรณ์ทั้งระบบจะมีอายุการใช้งานเฉลี่ย 15 ปี

2.5 เครื่องฉีดยา และถังฉีดยา ซึ่งมี 2 ประเภท คือแบบใช้เครื่องยนต์และแบบถังโยกใช้สำหรับพ่นยาป้องกันกำจัดโรคและแมลง พ่นยาฆ่าหญ้า ซึ่งมีอายุการใช้งานเฉลี่ยเท่ากับคือ 8 ปี

2.6 เครื่องตัดหญ้า มีอายุการใช้งานเฉลี่ย 10 ปี

2.7 เครื่องมือต่าง ๆ ประกอบด้วย

2.7.1 มีดคายหญ้า มีอายุการใช้งานเฉลี่ย 4 ปี

2.7.2 กรรไกรตัดแต่งกิ่ง มีอายุการใช้งานเฉลี่ย 5 ปี

2.7.3 เลื่อยตัดแต่งกิ่ง มีอายุการใช้งานเฉลี่ย 5 ปี

2.7.4 จอบ มีอายุการใช้งานเฉลี่ย 6 ปี

2.7.5 เสียม ใช้ในการดายหญ้าและพรวนดิน มีอายุการใช้งานเฉลี่ย 6 ปี

2.7.6 บันไดใช้สำหรับปีนต้นทุเรียน มีอายุการใช้งานเฉลี่ย 5 ปี

2.7.7 ตะกร้าและแจ่ง มีอายุการใช้งานเฉลี่ย 4 ปี

3. ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเนื่องจากเกษตรกรกู้เงินมาลงทุนในการผลิต ต้องจ่ายค่าดอกเบี้ยในจำนวนที่แน่นอนไม่ว่าผลผลิตจะได้มากหรือน้อยเท่าไรก็ตาม การวิเคราะห์ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในอัตราร้อยละ 13 ต่อปี จากเงินกู้ของเกษตรกรแต่ละรายรวมกัน จากการศึกษาพบว่าค่าดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยสวนละ 15,091.93 บาท หรือไร่ละ 1,291.29 บาท หรือร้อยละ 9.26 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด สวนขนาดใหญ่มีค่าดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยสวนละ 23,605.00 บาท หรือไร่ละ 1,187.03 บาท สวนขนาดกลางเฉลี่ยสวนละ 12,391.67 บาท หรือไร่ละ 1,372.62 บาท และสวนขนาดเล็กเฉลี่ยสวนละ 7,062.00 บาท หรือไร่ละ 1,748.02 บาท จากข้อมูลชี้ให้เห็นว่าในบรรดาสวน 3 ขนาด สวนขนาดใหญ่มีค่าดอกเบี้ยเงินกู้ต่อไร่ต่ำสุด และสวนขนาดเล็กสูงที่สุด

ต้นทุนผันแปร (variable costs) คือ ค่าใช้จ่ายซึ่งแปรผันโดยตรงกับปริมาณการผลิตทุเรียนในแต่ละปี ค่าใช้จ่ายประเภทนี้ได้แก่ ค่าแรงงานต่างๆ ตั้งแต่การเตรียมดินถึงเก็บเกี่ยว ค่าวัสดุปัจจัยในการผลิตต่างๆ ค่าใช้จ่ายในการขาย ค่าซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์และค่าเสียโอกาสเงินลงทุน

ส่วนประกอบของต้นทุนผันแปร ได้แก่

1. ค่าแรงงานต่างๆ ในการเตรียมดินถึงเก็บเกี่ยวผลผลิต ได้แก่

1.1 ค่าแรงงานของการปฏิบัติดูแลรักษาต้นทุเรียน ตั้งแต่การให้น้ำการใส่ปุ๋ยและปูนขาว การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช การตัดแต่งกิ่งดอกและผล การโยงกิ่ง พ่นสารเคมี ฉีดยาเร่งดอก และฮอร์โมน เป็นต้น

1.2 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว รวบรวมและบรรจุในตะกร้าพลาสติกหรือภาชนะอื่น เป็นค่าแรงงานที่เกิดขึ้นในปีที่ทุเรียนเริ่มให้ผลผลิตเป็นต้นไป

2. ค่าวัสดุและปัจจัยในการผลิตต่าง ๆ ได้แก่

2.1 ค่ากิ่งพันธุ์ เพื่อใช้ในการปลูกในปีแรกและใช้ในการปลูกซ่อม โดยกิ่งพันธุ์ที่ใช้ส่วนมากจะเป็นกิ่งตอนที่ได้มาจากการเสียบยอด

2.2 ค่าปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมีและปูนขาว ใช้สำหรับบำรุงดินและปรับสภาพของดินซึ่งปุ๋ยคอกมีหลายชนิดเช่น มูลค้างคาว มูลไก่และมูลหมู เป็นต้น ส่วนปุ๋ยเคมีก็มีหลายสูตร เช่น 15-15-15 หรือ 16-16-16, 12-12-17, 8-24-24 เป็นต้น

2.3 ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ค่าสารจับใบและฮอร์โมน ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ประกอบด้วยค่าสารเคมีป้องกันและกำจัดโรค แมลงและวัชพืชของทุเรียน ซึ่งมีหลายชนิดและมีชื่อการค้าที่เรียกแตกต่างกัน ส่วนค่าสารจับใบและฮอร์โมนั้น ฮอร์โมนใช้เพื่อเร่งดอกและควบคุมการแตกใบอ่อน และสารจับใบใช้เพื่อช่วยทำให้การใช้ปุ๋ยทางใบและฮอร์โมนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ถูกชะล้างได้ง่าย

2.4 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและสารหล่อลื่น สำหรับเครื่องยนต์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสูบน้ำและจ่ายน้ำ เครื่องตัดหญ้า เครื่องพ่นสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น

2.5 ค่าไฟฟ้า ใช้ในการขับเครื่องปั้มน้ำรดต้นทุเรียนในสวน

3. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ได้แก่

3.1 ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรต่าง ๆ ที่มีอายุการใช้งานนานหลายปี เช่น รถบรรทุก เครื่องสูบน้ำ เครื่องฉีดยาและเครื่องตัดหญ้า เป็นต้น

3.2 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน โดยคิดเป็นอัตราร้อยละของมูลค่าของต้นทุนที่นำมาใช้ในการผลิตทุเรียนทั้งหมด (ยังไม่รวมค่าเสียโอกาสเงินลงทุนรายการนี้) โดยอัตราร้อยละนี้เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่เกษตรกรกู้จากสถาบันการเงิน การศึกษานี้จะใช้อัตราร้อยละ 13 บาทต่อปี ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ประชากรตัวอย่างที่ปลูกทุเรียน ส่วนใหญ่ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง จ่ายคืนแก่สถาบันการเงิน

4. ค่าใช้จ่ายในการขาย คือ ค่าใช้จ่ายในการขนทุเรียนไปขายในตลาด ได้แก่ตลาดกลางสินค้าเกษตรเขาดิน ตลาดไท และตลาดสี่มุมเมือง

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับต้นทุนต่าง ๆ ดังกล่าวในการลงทุนทำสวนทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง แสดงในตารางที่ 10

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตทุเรียน

จากการศึกษาพบว่า ต้นทุนการผลิตทุเรียนทั้งหมดของเกษตรกรตัวอย่าง เฉลี่ยสวนละ 144,153.40 บาท หรือไร่ละ 12,333.98 บาท หรือกิโลกรัมละ 11.82 บาท ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร ร้อยละ 74.36 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ที่เหลือเป็นต้นทุนคงที่ร้อยละ 25.64 ในส่วนของต้นทุนผันแปร มีค่าปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมีและปูนขาวมากที่สุดคือร้อยละ 17.24 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด สำหรับต้นทุนคงที่มีค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตรมากที่สุด คือร้อยละ 16.32 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด (ตารางที่ 12) จากข้อมูลชี้ให้เห็นว่าการผลิตทุเรียนจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยและปูนขาว เพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด

สวนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ มีต้นทุนผันแปรร้อยละ 57.97 70.32 และ 77.93 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมดตามลำดับ จากข้อมูลที่ชี้ให้เห็นว่า ต้นทุนการผลิตของสวนขนาดใหญ่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปรมากกว่าสวนขนาดกลางและสวนขนาดเล็ก โดยมีค่าจ้างแรงงานในการดูแลรักษาทุเรียนร้อยละ 18.01 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด และเป็นค่าปุ๋ยและปูนขาวร้อยละ 17.40 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด

ในส่วนของต้นทุนคงที่นั้น สวนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ มีต้นทุนคงที่ร้อยละ 42.03 29.68 และ 22.07 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมดตามลำดับ (ตารางที่ 12) จากข้อมูลที่ชี้ให้เห็นว่า สวนขนาดเล็ก มีต้นทุนคงที่มากกว่าสวนขนาดกลางและสวนขนาดใหญ่ ซึ่งคิดเป็นค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การผลิต ร้อยละ 26.63 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าต้นทุนการผลิตทุเรียนจะเพิ่มตามจำนวนไร่ที่เพิ่มขึ้นหรือขนาดสวนที่ใหญ่ขึ้น กล่าวคือ เมื่อพิจารณาในต้นทุนผันแปรพบว่าจำนวนต้นทุนจะเพิ่มขึ้นตามขนาดที่ใหญ่ขึ้นของสวนหรือต้นทุนผันแปรจะเพิ่มขึ้นตามการผลิตที่มากขึ้น ในต้นทุนคงที่พบว่าจำนวนต้นทุนจะมากที่สุด ในสวนขนาดเล็ก โดยที่ต้นทุนคงที่จะลดลงในสวนขนาดกลางและขนาดใหญ่ หรือกล่าวได้ว่าต้นทุนคงที่จะน้อยลงหากสวนมีขนาดที่ใหญ่ขึ้น

และเมื่อพิจารณาถึงต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อไร่เฉลี่ย พบว่าสวนขนาดใหญ่จะมีต้นทุนการผลิตสูงสุดคือ 14,223.36 บาท รองลงมาได้แก่ สวนขนาดกลางมีต้นทุนการผลิตทั้งหมดเท่ากับ 13,017.85 บาท และสวนขนาดเล็ก มีต้นทุนการผลิตทั้งหมดเท่ากับ 11,306.90 บาท ตามลำดับ ซึ่งต้นทุนการผลิตนั้นประกอบด้วยต้นทุนผันแปรมากกว่าต้นทุนคงที่ การที่สวนขนาดเล็ก มีต้นทุนการผลิตต่ำสุดนั้นเนื่องมาจากสวนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพในการจัดการผลิตทั้งด้านการจัดซื้อปัจจัยการผลิตและด้านการจ้างแรงงานได้ดีกว่าสวนขนาดอื่น

ปริมาณการผลิตทุเรียน

ทุเรียนที่เกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษานิยมทำการปลูก ได้แก่ พันธุ์หมอนทอง และพันธุ์ชะนี จากการศึกษพบว่าปริมาณทุเรียนรวมของสวนทั้ง 3 ขนาดเฉลี่ยสวนละ 12,197.40 กิโลกรัม หรือไร่ละ 1,043.63 กิโลกรัม เมื่อพิจารณาปริมาณทุเรียนที่ผลิตได้แยกตามขนาดของสวนปรากฏว่าสวนขนาดใหญ่ผลิตได้เฉลี่ย สวนละ 20,271.43 กิโลกรัม หรือไร่ละ 1,019.40 กิโลกรัม สวนขนาดกลางผลิตได้เฉลี่ยสวนละ 9,895.83 กิโลกรัม หรือไร่ละ 1,096.15 กิโลกรัม และสวนขนาดเล็กผลิตได้เฉลี่ยสวนละ 4,208.00 กิโลกรัม หรือไร่ละ 1,041.58 กิโลกรัม ถ้าพิจารณาเฉพาะปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของสวนทั้ง 3 ขนาด จะเห็นว่าสวนขนาดกลางได้ผลผลิตเฉลี่ยสูงสุด และสวนขนาดใหญ่ได้ผลผลิตเฉลี่ยต่ำสุด (ตารางที่ 11)

ราคาขายผลผลิต

ราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับเป็นราคาที่พ่อค้า (ในตลาดไท ตลาดสี่มุมเมือง ตลาดเขาดิน และพ่อค้าที่รับซื้อในสวน) จ่ายให้แก่เกษตรกร โดยทำการตกลงราคากัน จากการศึกษพบว่าราคาเฉลี่ยของทุเรียนของสวนทั้ง 3 ขนาด ได้รับจากการขาย สวนขนาดใหญ่ได้รับราคาทุเรียนเฉลี่ยสูงสุดคือ กิโลกรัมละ 15.45 บาท รองลงมาได้แก่ สวนขนาดเล็กได้รับกิโลกรัมละ 14.88 บาทและสวนขนาดกลางได้รับราคาต่ำสุดคือกิโลกรัมละ 13.64 บาท (ตารางที่ 11)

กำไรสุทธิจากการผลิตและการจำหน่าย

จากการนำต้นทุนการผลิตรวมจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียนมาหักออกจากรายได้จากการขายทุเรียน จะได้กำไรสุทธิจากการผลิตและการจำหน่าย ซึ่งพบว่ากำไรสุทธิของสวนทุกขนาดเฉลี่ย 18,224.41 บาทต่อสวน หรือ 1,559.31 บาทต่อไร่ เมื่อพิจารณากำไรสุทธิแยกตามขนาดของสวนปรากฏว่า กำไรสุทธิจากการผลิตและการจำหน่ายของสวนขนาดใหญ่เฉลี่ย 22,701.36 บาทต่อสวน หรือ 1,141.59 บาทต่อไร่ สวนขนาดกลางเฉลี่ย 15,033.11 บาทต่อสวน หรือ 1,665.21 บาทต่อไร่ และในสวนขนาดเล็กเฉลี่ย 16,552.15 บาทต่อสวน หรือ 4,097.07 บาทต่อไร่ ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่าสวนขนาดเล็กมีกำไรสุทธิเฉลี่ยต่อไร่สูงสุด รองลงมาได้แก่สวนขนาดกลางและสวนขนาดใหญ่ตามลำดับ (ตารางที่ 11)

การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน

ในการศึกษาถึงผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน ได้รวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนโดยการวิเคราะห์นั้นจะใช้ข้อมูลเฉลี่ยต่อสวนหรือต่อไร่ก็ได้จะได้ค่าเท่ากัน ในที่นี้จะใช้ข้อมูลเฉลี่ยต่อไร่ในการคำนวณอัตราผลตอบแทนรูปแบบต่างๆ ดังนี้

การวัดสถานภาพด้านรายได้และค่าใช้จ่ายของสวน

เป็นการวิเคราะห์เพื่อจะได้ทราบว่าเกษตรกรมีรายได้เพียงพอต่อการชดเชยค่าใช้จ่ายต่างๆ มากน้อยขนาดไหน ซึ่งจะแยกวิเคราะห์ในรูปแบบอัตราส่วนต่างๆ ดังนี้

1. อัตราส่วนต้นทุนผันแปรต่อรายได้หลังค่าใช้จ่ายในการขาย อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนของสวนเฉลี่ยทุกขนาด เสียค่าใช้จ่ายผันแปรร้อยละ 66 ของรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายในการขาย หรือเงินต่างๆ หนึ่งบาทของรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายในการขายที่เกษตรกรได้รับจะต้องเสียค่าใช้จ่ายผันแปรในการผลิตทุเรียน ประมาณ 0.66 บาท เมื่อแยกวิเคราะห์ตามขนาดของสวนพบว่า สวนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก เสียค่าใช้จ่ายผันแปรร้อยละ 42.30 61.80 และ 71.58 ของรายได้หลังค่าใช้จ่ายในการขายตามลำดับ ตัวเลขนี้ชี้ให้เห็นว่า ในบรรดาสวน 3 ขนาด สวนขนาดใหญ่เสียค่าใช้จ่ายผันแปรในอัตราสูงสุด รองลงมาได้แก่สวนขนาดกลางและสวนขนาดเล็กต่ำสุด (ตารางที่ 13)

2. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้หลังค่าใช้จ่ายในการขาย อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าการผลิตทุเรียนของสวนทุกขนาด มีค่าใช้จ่ายคงที่ร้อยละ 23.55 ของรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายในการขาย หรือเงินแต่ละบาทของรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายในการขายจะต้องเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิตทุเรียน 0.24 บาท จากการศึกษาพบว่าสวนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เสียค่าใช้จ่ายคงที่ร้อยละ 20.99 26.86 และ 31.11 ของรายได้หลังค่าใช้จ่ายในการขายตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าสวนขนาดเล็ก มีอัตราค่าใช้จ่ายคงที่ต่อไร่หลังค่าใช้จ่ายในการขายสูงสุด และสวนขนาดใหญ่ต่ำสุด (ตารางที่ 13)

จากผลที่กล่าวข้างต้น นำผลการวิเคราะห์มารวมกันพบว่า การผลิตทุเรียนมีต้นทุนการผลิตทั้งหมดร้อยละ 89.72 ของรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายในการขาย หมายความว่า ในรายได้แต่ละบาทจะมีต้นทุนการผลิตทั้งหมด (ต้นทุนคงที่รวมกับต้นทุนผันแปร) ประมาณ 0.90 บาท โดยที่สวนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีต้นทุนการผลิตทั้งหมดร้อยละ 92.57 88.65 และ 73.40 ของรายได้หลังค่าใช้จ่ายในการขาย ตามลำดับ จากข้อมูลนี้แสดงว่าต้นทุนการผลิตทั้งหมดของสวนขนาด

ใหญ่ คิดเป็นอัตราร้อยละของรายได้หลังค่าใช้จ่ายในการขายสูงสุดและสวนขนาดเล็กต่ำสุด ในสวนทั้ง 3 สวน (ตารางที่ 13)

3. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายรวมต่อรายได้จากการขาย เป็นอัตราส่วนแสดงการเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายรวมจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน กับรายได้จากการขาย ซึ่งแยกวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

3.1 อัตราส่วนต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อรายได้จากการขาย อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีรายได้จากการขายเพียงพอที่จะชดเชยต้นทุนการผลิตทั้งหมด ซึ่งมีร้อยละ 87.84 ของรายได้จากการขาย หมายความว่า เกษตรกรจะเสียต้นทุนการผลิตทั้งหมดประมาณ 0.88 บาท จากรายได้จากการขายแต่ละบาท หากแยกวิเคราะห์ตามขนาดสวนปรากฏว่าสวนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก มีต้นทุนการผลิตทั้งหมดร้อยละ 90.31 87.05 และ 72.97 ของรายได้จากการขาย ตามลำดับ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสวนขนาดใหญ่ มีอัตราต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อรายได้จากการขายสูงสุดและสวนขนาดเล็กต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบจากรายได้จากการขายเท่าๆกัน ในบรรดาสวน 3 ขนาด (ตารางที่ 13)

3.2 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการขายต่อรายได้จากการขาย อัตราส่วนนี้ หมายความว่าในการจำหน่ายทุเรียน เกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขายร้อยละ 2.10 ของรายได้จากการขาย หรือประมาณ 0.02 บาท จากรายได้จากการขาย 1 บาท จากการศึกษาพบว่าสวนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก มีค่าใช้จ่ายในการขายร้อยละ 2.44 1.81 และ 0.59 ของรายได้จากการขาย ตามลำดับ ตัวเลขนี้ชี้ให้เห็นว่า ในรายได้จากการขายแต่ละบาทนั้น สวนขนาดใหญ่ มีค่าใช้จ่ายในการขายสูงสุดและสวนขนาดเล็ก มีค่าใช้จ่ายในการขายสูงสุดต่ำสุด ในสวน 3 ขนาด (ตารางที่ 13)

จากผลที่ได้ข้างต้น นำผลการวิเคราะห์มารวมกันปรากฏว่า การผลิตและการจำหน่ายทุเรียน มีค่าใช้จ่ายรวมร้อยละ 89.94 ของรายได้จากการขาย หรือเกษตรกรมีรายได้จากการขายเพียงพอที่จะชดเชยค่าใช้จ่ายรวม ซึ่งมีประมาณ 0.90 บาท ในรายได้จากการขายแต่ละบาท โดยที่ค่าใช้จ่ายรวมจากการผลิตและการจำหน่ายของสวนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก มีร้อยละ 92.75 88.86 และ 73.56 ของรายได้จากการขาย ตามลำดับ ซึ่งสวนขนาดใหญ่ มีค่าใช้จ่ายรวมสูงสุด และสวนขนาดเล็กต่ำสุด ในบรรดาสวน 3 ขนาด เมื่อเปรียบเทียบจากรายได้จากการขายเท่ากัน (ตารางที่ 13)

การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน

เป็นการวิเคราะห์เพื่อที่จะได้ทราบว่าเกษตรกรได้รับผลตอบแทนมากน้อยเพียงใดจากการลงทุนผลิตและจำหน่ายทุเรียน ซึ่งจะแยกวิเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. อัตราผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่ายรวม อัตราส่วนนี้ ซึ่งให้เห็นว่า เกษตรกรมีกำไรสุทธิร้อยละ 11.19 ของค่าใช้จ่ายรวมในการผลิตและจำหน่ายทุเรียน ซึ่งหมายความว่าเงินทุกๆ 100 บาท ที่เกษตรกรจ่ายลงทุนในการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน จะให้ผลตอบแทนแก่เกษตรกร 11.19 บาท จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรของสวนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก มีกำไรสุทธิร้อยละ 7.81 12.53 และ 35.94 ของค่าใช้จ่ายรวมจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่ายรวมของสวนทั้ง 3 ขนาด จะเห็นว่าสวนขนาดเล็กมีอัตราผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่ายรวมสูงสุด และสวนขนาดใหญ่ต่ำสุด (ตารางที่ 13)

2. อัตราผลตอบแทนจากรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายในการขาย อัตราส่วนนี้ ซึ่งให้เห็นว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีกำไรสุทธิร้อยละ 10.28 ของรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายในการขาย หรือแสดงว่าเกษตรกรจะมีกำไรสุทธิประมาณ 0.10 บาท ในรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายในการขายทุกๆ 1 บาท เมื่อแยกวิเคราะห์ตามขนาดของสวนปรากฏว่า สวนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก มีกำไรสุทธิร้อยละ 7.43 11.34 และ 26.60 ของรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายในการขายตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าสวนขนาดเล็ก มีอัตรากำไรสุทธิต่อรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายในการขายสูงสุดรองลงมาได้แก่ สวนขนาดกลางและสวนขนาดใหญ่ต่ำสุด (ตารางที่ 13)

การวิเคราะห์ราคาคຸ້ມทุเรียนและผลผลิตคຸ້ມทุเรียน

ในการวิเคราะห์ราคาคຸ້ມทุเรียนและผลผลิตคຸ້ມทุเรียน มีจุดประสงค์เพื่อที่จะได้ทราบถึงราคาและปริมาณที่เกษตรกรสามารถจำหน่ายแล้วไม่ขาดทุนแต่ก็ไม่มีกำไร โดยแยกการวิเคราะห์ดังนี้

1. การวิเคราะห์ราคาคຸ້ມทุเรียน เป็นการวิเคราะห์เพื่อที่จะได้ทราบถึงราคาที่เกษตรกรสามารถขายได้โดยไม่ขาดทุน ซึ่งเมื่อเทียบกับราคาขายต่อกิโลกรัมที่เกษตรกรจำหน่ายไปแล้ว จะชี้ให้เห็นว่าเกษตรกรมีกำไรหรือขาดทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมมากน้อยเท่าไร เป็นการแสดงความมีประสิทธิภาพในการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน

ราคาคຸ້ມทุเรียนเฉลี่ย 13.35 บาทต่อกิโลกรัม หมายความว่า เกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนของสวนเฉลี่ยทุกขนาดควรจะขายทุเรียน ในราคาเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า กิโลกรัมละ 13.35 บาท และถ้าขายได้สูงกว่าราคานี้เกษตรกรจะมีกำไร แต่ถ้าขายได้ต่ำกว่าเกษตรกรก็จะขาดทุนทันที เนื่องจากราคาคຸ້ມทุเรียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นี่ก็คือค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ยต่อกิโลกรัม ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนผันแปรเฉลี่ย 9.62 บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนคงที่เฉลี่ย 3.42 บาทต่อกิโลกรัมและค่าใช้จ่ายในการขายเฉลี่ย 0.31 บาทต่อกิโลกรัม (ตารางที่ 14) ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่า ในราคาคຸ້ມທຸນมีต้นทุนผันแปรอยู่ถึงร้อยละ 72.06 ของราคาคຸ້ມທຸນ (ตารางที่ 12) ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายสูงสุดที่เกษตรกรใช้ในการผลิตทุเรียน และเกษตรกรควรจะต้องขายให้ได้ราคาที่สูงกว่าต้นทุนผันแปรและค่าใช้จ่ายในการขายเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เพื่อจะได้มีกำไรส่วนเกินมาชดเชยในส่วนของค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนคงที่ให้เพียงพอ เมื่อเปรียบเทียบราคาเฉลี่ยของทุเรียนที่เกษตรกรขายได้กับราคาคຸ້ມທຸນเฉลี่ยต่อกิโลกรัม จะพบว่า เกษตรกรมีกำไรเฉลี่ย กิโลกรัมละ 1.49 บาท ถ้าหากแยกวิเคราะห์ตามขนาดของสวน ปรากฏว่าสวนขนาดใหญ่มีราคาคຸ້ມທຸນเฉลี่ย 14.33 บาทต่อกิโลกรัม และมีกำไรเฉลี่ย กิโลกรัมละ 1.12 บาท สวนขนาดกลางมีราคาคຸ້ມທຸນเฉลี่ย เท่ากับ 12.12 บาทต่อกิโลกรัมและมีกำไรเฉลี่ย กิโลกรัมละ 1.52 บาท ส่วนสวนขนาดเล็กมีราคาคຸ້ມທຸນเฉลี่ย เท่ากับ 10.94 บาทต่อกิโลกรัมและมีกำไรเฉลี่ย กิโลกรัมละ 3.93 บาท ซึ่งชี้ให้เห็นว่า สวนขนาดเล็กมีกำไรเฉลี่ยต่อกิโลกรัมสูงสุด เนื่องจากมีราคาคຸ້ມທຸນต่ำสุด และในสวนขนาดใหญ่มีกำไรเฉลี่ยต่อกิโลกรัมต่ำสุด เนื่องจากมีราคาคຸ້ມທຸນสูงสุด

2. การวิเคราะห์ผลผลิตคຸ້ມທຸນ เป็นการวิเคราะห์เพื่อที่จะได้ทราบถึงปริมาณผลผลิตที่เกษตรกรควรจะต้องผลิตและขายให้ได้จึงจะทำให้ไม่ขาดทุน ซึ่งเกษตรกรจะมีกำไรก็ต่อเมื่อสามารถผลิตทุเรียนได้มากกว่าปริมาณผลผลิตคຸ້ມທຸນ แต่จะขาดทุนทันทีถ้าผลิตได้น้อยกว่า (เกษตรกรสามารถขายทุเรียนได้เท่ากับที่ผลิตได้ ดังนั้น ปริมาณผลผลิตจึงเท่ากับปริมาณขาย)

ปริมาณผลผลิตคຸ້ມທຸນเฉลี่ย 726.62 กิโลกรัมต่อไร่ หมายความว่าปริมาณผลผลิตเฉลี่ยอย่างน้อยที่สุด ที่เกษตรกรจะต้องผลิตและขายให้ได้จึงจะไม่ขาดทุน จากการขายในราคาเฉลี่ย กิโลกรัมละ 14.85 บาท เมื่อเปรียบเทียบปริมาณผลผลิตที่ผลิตได้กับปริมาณผลผลิตคຸ້ມທຸນเฉลี่ยต่อไร่ ปรากฏว่าเกษตรกรสามารถผลิตทุเรียนได้มากกว่าผลผลิตคຸ້ມທຸນเฉลี่ย 317.01 กิโลกรัมต่อไร่ หากพิจารณาแยกตามขนาดสวนจะพบว่าปริมาณผลผลิตคຸ້ມທຸນของสวนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก เฉลี่ย 752.86 770.76 และ 561.48 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ ซึ่งเกษตรกรของสวนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก สามารถผลิตทุเรียนได้มากกว่าผลผลิตคຸ້ມທຸນเฉลี่ย 266.54 325.39 และ 480.10 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าสวนขนาดกลาง มีปริมาณผลผลิตคຸ້ມທຸນต่อไร่สูงกว่าอีกสองขนาดสวน ซึ่งหมายความว่า เกษตรกรที่ทำสวนขนาดกลางจะต้องผลิตทุเรียนให้ได้ปริมาณที่มากกว่าสวนใหญ่เฉลี่ย 17.9 กิโลกรัมต่อไร่ หรือมากกว่าสวนขนาดเล็กเฉลี่ย 209.28 กิโลกรัมต่อไร่ จึงจะไม่ขาดทุน ส่วนปริมาณผลผลิตส่วนเกินจากผลผลิตคຸ້ມທຸນเฉลี่ยต่อไร่ของสวนขนาดเล็กนั้นมากที่สุด ในบรรดาสวน 3 ขนาด (ตารางที่ 14)

ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน

จากการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในรูปแบบต่างๆ นั้นสรุปได้ดังนี้

1. จากการวัดสถานภาพด้านรายได้และค่าใช้จ่ายของสวนแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีรายได้จากการขายเพียงพอที่จะชดเชย ค่าใช้จ่ายรวมจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน โดยเสียค่าใช้จ่ายรวม ร้อยละ 89.94 ของรายได้จากการขายซึ่ง ประกอบด้วยต้นทุนการผลิตทั้งหมด ร้อยละ 87.84 และค่าใช้จ่ายในการขายร้อยละ 2.10 หรือในรายได้หลังค่าใช้จ่ายในการขายแต่ละบาทที่เกษตรกรได้รับจะเป็นต้นทุนการผลิตทั้งหมด ประมาณ 0.90 บาท แยกเป็นต้นทุนผันแปร ประมาณ 0.66 บาท และต้นทุนคงที่ 0.24 บาท เมื่อแยกวิเคราะห์ตามขนาดของสวนแล้วปรากฏว่า สวนขนาดใหญ่มีค่าใช้จ่ายรวมในการผลิตและการจำหน่ายสูงสุด เมื่อเทียบจากรายได้จากการขายที่เกษตรกรได้รับเท่ากันในบรรดาสวน 3 ขนาด รองลงมาได้แก่ สวนขนาดกลางและสวนขนาดเล็กต่ำสุด

2. จากการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน พบว่าในการลงทุนผลิตและการจำหน่ายทุเรียนนั้น เกษตรกรจะได้รับกำไรสุทธิร้อยละ 11.19 ของค่าใช้จ่ายรวม โดยที่สวนขนาดใหญ่ มีอัตราผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่ายรวมต่ำสุด ในสวนทั้ง 3 ขนาด และสวนขนาดเล็กมีอัตราผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่ายรวมสูงสุด คือ ร้อยละ 35.94 ของค่าใช้จ่ายรวม ทั้งนี้เนื่องจากสวนขนาดเล็กมีอัตราค่าใช้จ่ายรวมต่ำสุดและสวนขนาดใหญ่สูงสุด จากการวัดสถานภาพด้านรายได้และค่าใช้จ่ายของสวนที่กล่าวมาข้างต้น และในส่วนของกรวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากรายได้หลังค่าใช้จ่ายในการขาย ปรากฏว่า เกษตรกรจะมีกำไรสุทธิประมาณ 0.10 บาท จากรายได้หลังค่าใช้จ่ายในการขายที่เกษตรกรได้รับแต่ละบาท นอกจากนั้นเป็นต้นทุนการผลิตทุเรียนทั้งหมด ซึ่งสวนขนาดเล็กจะมีอัตราผลตอบแทนจากรายได้หลังค่าใช้จ่ายในการขายสูงสุด รองลงมาได้แก่ สวนขนาดกลางและสวนขนาดใหญ่ต่ำสุด เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะอัตราค่าใช้จ่ายรวมต่อรายได้จากการขายของสวนขนาดเล็กต่ำสุด และสวนขนาดใหญ่สูงสุด ดังการวัดสถานภาพด้านรายได้และค่าใช้จ่ายของสวน ในข้อ 1

3. การวิเคราะห์ราคาคู่มทุเรียนและผลผลิตคู่มทุเรียนนั้น สรุปได้ว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนควรจะขายผลผลิตในราคาเฉลี่ยกิโลกรัม 13.35 บาท จึงจะไม่ขาดทุน และได้กำไรกิโลกรัมละ 1.49 บาท จากการขายในราคาเฉลี่ย 14.85 บาทต่อกิโลกรัม โดยที่สวนขนาดเล็ก มีราคาคู่มทุเรียนต่ำสุดที่ 10.94 บาทต่อกิโลกรัม ต่ำกว่าสวนขนาดกลางและสวนขนาดใหญ่ซึ่งมีราคาคู่มที่ 12.12 และ 14.33 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ซึ่งทำให้สวนขนาดเล็กมีกำไรสูงสุดเฉลี่ยกิโลกรัมละ 3.93 บาท สูงกว่าสวนขนาดกลางและสวนขนาดใหญ่ที่มีกำไรเฉลี่ย 1.52 และ 1.12 บาทต่อกิโลกรัมตามลำดับ เพราะราคาทุเรียนเฉลี่ยของสวนขนาดเล็กสูงสุดในสวนทั้ง 3 ขนาด ส่วนทางด้านปริมาณผลผลิตคู่มทุเรียนนั้น เกษตรกรควรจะผลิตให้ได้ 726.62 กิโลกรัมต่อไร่ จากการขายในราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 14.85

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บาท จึงจะทำให้ไม่ขาดทุน ซึ่งพบว่าเกษตรกรสามารถผลิตทุเรียนได้สูงกว่า ผลผลิตค้ำทุเรียนเฉลี่ย 317.01 กิโลกรัมต่อไร่ โดยที่สวนขนาดกลางมีปริมาณผลผลิตค้ำทุเรียนสูงสุดถึง 770.76 กิโลกรัมต่อไร่ และสวนขนาดเล็กต่ำสุดคือ 561.48 กิโลกรัมต่อไร่ จึงทำให้สวนขนาดกลางมีผลผลิตส่วนเกินจากผลผลิตค้ำทุเรียนน้อยที่สุด ถึงแม้สวนขนาดกลางจะมีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงสุดก็ตาม ส่วนสวนขนาดเล็กมีผลผลิตมากกว่าปริมาณผลผลิตค้ำทุเรียนสูงสุดในสวน 3 ขนาดคือ 480.10 กิโลกรัมต่อไร่ ทั้งนี้ เพราะสามารถผลิตทุเรียนได้ถึง 1,041.58 กิโลกรัมต่อไร่ โดยมีปริมาณผลผลิตค้ำทุเรียนเฉลี่ย 561.48 กิโลกรัมต่อไร่

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการลงทุนผลิต และจำหน่ายทุเรียนในสวนขนาดเล็กจะให้อัตราผลตอบแทนสูงที่สุดในบรรดาสวน 3 ขนาด รองลงมาได้แก่ สวนขนาดกลางและสวนขนาดใหญ่ต่ำสุด การที่สวนขนาดเล็กมีอัตราผลตอบแทนสูงสุด เพราะมีต้นทุนการผลิตต่ำสุด ประกอบกับสวนขนาดเล็กจัดการด้านแรงงานได้ดีกว่า กล่าวคือสามารถดูแลรักษาสวนได้อย่างใกล้ชิดและทั่วถึงมากกว่า สวนที่มีขนาดใหญ่

ตารางที่ 10 ต้นทุนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน เฉลี่ยต่อสวนในอำเภอแก่ง จังหวัดระยอง ปีการเพาะปลูก 2542/43 (บาท)

ประเภทต้นทุน	ขนาดสวน			เฉลี่ย
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
ต้นทุนคงที่	19,357.85	35,609.13	64,122.44	41,772.50
ค่าภาษีที่ดิน	32.32	72.22	159.09	93.50
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	12,263.53	23,145.24	40,358.35	26,587.08
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ต่อปี	7,062.00	12,391.67	23,605.00	15,091.93
ต้นทุนผันแปร	26,322.00	81,913.15	218,719.63	117,313.64
ค่าแรงงาน	1,344.00	19,360.28	62,520.00	30,403.85
ค่าแรงงานในการดูแลรักษา	1,272.00	17,547.78	52,312.00	25,983.75
ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว	72.00	1,812.50	10,208.00	4,420.10
ค่าวัสดุปัจจัยต่างๆ	18,774.00	46,156.28	114,365.14	63,893.29
ค่ากิ่งพันธุ์	629.20	947.08	840.00	825.26
ค่านุ้ยต่างๆและปูนขาว	8,341.60	19,939.47	50,556.00	28,081.47
ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสารจับใบ	5,481.20	13,240.56	40,972.00	21,330.31
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	1,434.40	6,295.83	10,088.57	6,412.60
ค่าวัสดุสิ้นเปลืองต่างๆ	51.60	530.56	2,182.86	1,008.23
ค่าไฟฟ้า	2,836.00	5,202.78	9,725.71	6,235.42

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ประเภทต้นทุน	ขนาดสวน			เฉลี่ย
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	6,204.00	16,396.59	41,834.49	23,016.50
ค่าซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์	906.00	2,594.44	8,414.29	4,276.56
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	5,298.00	13,802.15	33,420.20	18,739.94
รวมต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อสวน	45,679.85	117,522.28	282,842.07	159,086.14
ปริมาณผลผลิต ¹	4,208.00	9,895.83	20,271.43	12,197.40
ราคาขายเฉลี่ย ²	14.88	13.64	15.45	14.85
รายได้จากการขาย	62,604.00	135,005.67	313,200.00	181,117.75
ค่าใช้จ่ายในการขาย	372.00	2,450.28	7,656.57	3,807.19
รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายในการขาย	62,232.00	132,555.39	305,543.43	177,310.56
ค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมด	46,051.85	119,972.56	290,498.64	162,893.33
กำไรสุทธิ	16,552.15	15,033.11	22,701.36	18,224.41

หมายเหตุ¹ หน่วยกิโลกรัม

² หน่วยบาทต่อกิโลกรัม

ตารางที่ 11 ต้นทุนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน เฉลี่ยต่อไร่ ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ปีการเพาะปลูก 2542/43 (บาท)

ประเภทต้นทุน	ขนาดสวน			เฉลี่ย
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
ต้นทุนคงที่	4,791.55	3,944.40	3,224.54	3,574.12
ค่าภาษีที่ดิน	8.00	8.00	8.00	8.00
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	3,035.53	2,563.78	2,029.51	2,274.83
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ต่อปี	1,748.02	1,372.62	1,187.03	1,291.29
ต้นทุนผันแปร	6,515.35	9,073.45	10,998.82	10,037.53
ค่าแรงงาน	332.67	2,144.52	3,143.96	2,601.40
ค่าแรงงานในการดูแลรักษา	314.85	1,943.75	2,630.63	2,223.21
ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว	17.82	200.77	513.33	378.19
ค่าวัสดุปัจจัยต่างๆ	4,647.03	5,112.70	5,751.12	5,466.80
ค่ากิ่งพันธุ์	155.74	104.91	42.24	70.61
ค่านุ้ยต่างๆและปูนขาว	2,064.75	2,208.68	2,542.33	2,402.69
ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสารจับใบ	1,356.73	1,466.65	2,060.37	1,825.05
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	355.05	697.38	507.33	548.67
ค่าวัสดุสิ้นเปลืองต่างๆ	12.77	58.77	109.77	86.27
ค่าไฟฟ้า	701.98	576.31	489.08	533.51

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ประเภทต้นทุน	ขนาดสวน			เฉลี่ย
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	1,535.65	1,816.23	2,103.74	1,969.33
ค่าซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์	224.26	287.38	423.13	365.91
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	1,311.39	1,528.85	1,680.61	1,603.42
รวมต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อสวน	11,306.90	13,017.85	14,223.36	13,611.65
ปริมาณผลผลิต ¹	1,041.58	1,096.15	1,019.40	1,043.63
ราคาขายเฉลี่ย ²	14.88	13.64	15.45	14.85
รายได้จากการขาย	15,496.04	14,954.47	15,750.00	15,496.71
ค่าใช้จ่ายในการขาย	92.08	271.42	385.03	325.75
รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายในการขาย	15,403.96	14,683.06	15,364.97	15,170.96
ค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมด	11,398.98	13,289.27	14,608.39	13,937.40
กำไรสุทธิ	4,097.07	1,665.21	1,141.59	1,559.31

หมายเหตุ¹ หน่วยกิโลกรัม

² หน่วยบาทต่อกิโลกรัม

ตารางที่ 12 อัตราร้อยละของต้นทุนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียนเฉลี่ยต่อไร่ แยกตามขนาดสวน ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ปีการเพาะปลูก 2542/43

ประเภทต้นทุน	ขนาดสวน			รวมเฉลี่ยทุกขนาด
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
ต้นทุนคงที่	42.03	29.68	22.07	25.64
ค่าภาษีที่ดิน	0.07	0.06	0.05	0.06
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	26.63	19.29	13.89	16.32
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ต่อปี	15.33	10.33	8.13	9.26
ต้นทุนผันแปร	57.16	68.28	75.29	72.02
ค่าแรงงาน	2.92	16.14	21.52	18.66
ค่าแรงงานในการดูแลรักษา	2.76	14.63	18.01	15.95
ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว	0.16	1.51	3.51	2.71
ค่าวัสดุปัจจัยต่างๆ	40.77	38.47	39.37	39.22
ค่ากิ่งพันธุ์	1.37	0.79	0.29	0.51
ค่านุ้ยต่างๆและปูนขาว	18.11	16.62	17.40	17.24
ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสารจับใบ	11.90	11.04	14.10	13.09
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	3.11	5.25	3.47	3.94
ค่าวัสดุสิ้นเปลืองต่างๆ (ค่าเชือก)	0.11	0.44	0.75	0.62
ค่าไฟฟ้า	6.16	4.34	3.35	3.83

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ประเภทต้นทุน	ขนาดสวน			รวมเฉลี่ยทุกขนาด
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	13.47	13.67	14.40	14.13
ค่าซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์	1.97	2.16	2.90	2.63
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	11.50	11.50	11.50	11.50
รวมต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย	99.19	97.96	97.36	97.66
ค่าใช้จ่ายในการขาย	0.81	2.04	2.64	2.34
ค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมด	100.00	100.00	100.00	100.00

ตารางที่ 13 อัตราผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง แยกตามขนาดสวน (บาทต่อไร่)

รายการ	ขนาดสวน			เฉลี่ยทุกขนาด
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
รายได้จากการขาย	15,496.04	14,954.47	15,750.00	15,496.71
ต้นทุนการผลิตทั้งหมด	11,306.89	13,017.85	14,223.38	13,611.65
ต้นทุนผันแปร	6,515.35	9,073.46	10,998.83	10,037.53
ต้นทุนคงที่	4,791.55	3,944.40	3,224.55	3,574.12
ค่าใช้จ่ายในการขาย	92.08	271.42	385.03	325.75
ค่าใช้จ่ายรวม	11,398.97	13,289.27	14,608.41	13,937.40
รายได้หลังค่าใช้จ่ายในการขาย	15,403.96	14,683.06	15,364.97	15,170.96
กำไรสุทธิ	4,097.07	1,665.21	1,141.59	1,559.31
กำไรส่วนเกิน	8,888.61	5,609.60	4,366.14	5,133.43
อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายในการขาย	42.30	61.80	71.58	66.16
อัตราค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายในการ	31.11	26.86	20.99	23.56

ตารางที่ 13 (ต่อ)

รายการ	ขนาดสวน			เฉลี่ยทุกขนาด
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
อัตราส่วนต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อรายได้หลังค่าใช้จ่ายในการขาย	73.40	88.66	92.57	89.72
อัตราส่วนต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อรายได้จากการขาย	72.97	87.05	90.31	87.84
อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการขายต่อรายได้จากการขาย	0.59	1.81	2.44	2.10
อัตราส่วนค่าใช้จ่ายรวมต่อรายได้จากการขาย	73.56	88.86	92.75	89.94
อัตราผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่ายรวม	35.94	12.53	7.81	11.19
อัตราผลตอบแทนจากรายได้หลังค่าใช้จ่ายในการขาย	26.60	11.34	7.43	10.28

ตารางที่ 14 ราคาต้นทุนและผลผลิตต้นทุนจากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง แยกตามขนาดสวน

รายการ	ขนาดสวน			เฉลี่ยทุกขนาด
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
ปริมาณ(กก./ไร่)	1,041.58	1,096.15	1,019.40	1,043.63
ราคาผลผลิต(บาท/กก.)	14.88	13.64	15.45	14.85
ต้นทุนผันแปร(บาท/กก.)	6.26	8.28	10.79	9.62
ต้นทุนคงที่(บาท/ไร่)	4,791.55	3,944.40	3,224.55	3,574.12
ค่าใช้จ่ายในการขาย(บาท/กก.)	0.09	0.25	0.38	0.31
ค่าใช้จ่ายรวม (บาท/ไร่)	11,398.97	13,289.27	14,608.41	13,937.40
ราคาต้นทุน(บาท/กก.)	10.94	12.12	14.33	13.35
ปริมาณผลผลิตต้นทุน (กก./ไร่)	561.48	770.76	752.86	726.62
กำไร(บาท/กก.)	3.93	1.52	1.12	1.49
ผลผลิตส่วนเกินผลผลิตต้นทุน (กก./ไร่)	480.10	325.39	266.54	317.01

บทที่ 4

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

อำเภอแกลง เป็นแหล่งผลิตทุเรียนที่สำคัญของจังหวัดระยอง รายได้ของเกษตรกรส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับรายได้ในการทำสวนทุเรียน ซึ่งเกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนยังคงประสบปัญหาด้านการผลิต การตลาด และที่สำคัญในด้านต้นทุนการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน ซึ่งมีผลกระทบต่อผลตอบแทนหรือรายได้จากการผลิต ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรตัวอย่าง ความรู้ทั่วไปในการผลิตทุเรียน การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทน จากการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน พร้อมทั้งนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางพัฒนาการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรตัวอย่าง พบว่า สวนทุเรียนตัวอย่างในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ทั้ง 96 สวน ประกอบด้วยผู้ที่อยู่ในวัยทำงานเฉลี่ยครัวเรือนละ 3-4 คน ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 65.63 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพสวนทุเรียนเฉลี่ยคนละ 14.94 ปี อาชีพหลักของเกษตรกรมีอาชีพการเกษตร ร้อยละ 78.18 รองลงมา คือ อาชีพรับราชการและอาชีพรับจ้าง โดยมีอัตราส่วนเท่ากัน คือ ร้อยละ 8.33 ในส่วนของทรัพย์สินเกษตรกรมีทรัพย์สินและอุปกรณ์การเกษตรที่ใช้ในการทำสวนทุเรียนสวนละ 487,318.47 บาท หรือไร่ละ 41,787.44 บาท โดยทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูงสุดได้แก่ รถบรรทุก 4 ล้อมูลค่าเฉลี่ยสวนละ 222,792.93 บาท หรือไร่ละ 19,112.87 บาท ในส่วนของหนี้สินเกษตรกรมีหนี้สินติดค้างเฉลี่ยต่อสวน 96,354.17 บาท หรือไร่ละ 8,645.28 บาท แหล่งเงินกู้ของเกษตรกรที่สำคัญได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร ธนาคารพาณิชย์ และญาติพี่น้อง ตามลำดับ ในด้านการผลิตทุเรียนของเกษตรกร เกษตรกรตัวอย่างนิยมทำการปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง และชะนี เพราะเป็นพันธุ์ที่นิยมของตลาดและมีราคาดี

จากการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและการจำหน่ายทุเรียน พบว่าต้นทุนรวมในการผลิตและการจำหน่ายเฉลี่ยสวนละ 162,893.34 บาท (เนื้อที่ปลูกเฉลี่ยสวนละ 11.68 ไร่) หรือไร่ละ 13,937.40 บาท หรือกิโลกรัมละ 13.35 บาท ซึ่งแยกเป็นต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 159,086.15 บาทต่อสวน หรือ 13,611.65 บาทต่อไร่ หรือกิโลกรัมละ 13.04 บาท และค่าใช้จ่ายในการขายเฉลี่ย 3,807.19 บาทต่อสวน หรือ 325.75 บาทต่อไร่ หรือกิโลกรัมละ 0.31 บาท โดยที่ต้นทุนการผลิตนั้น เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประกอบด้วยต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่ ร้อยละ 73.74 และ 26.26 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ตามลำดับ กล่าวคือต้นทุนผันแปรเฉลี่ยสวนละ 117,313.65 บาท หรือไร่ละ 10,363.28 บาท หรือ 9.62 บาทต่อกิโลกรัม และต้นทุนคงที่เฉลี่ยสวนละ 41,772.50 บาท หรือไร่ละ 3,574.12 บาท หรือ กิโลกรัมละ 3.42 บาท เมื่อแยกวิเคราะห์และเปรียบเทียบต้นทุนรวมจากการผลิตและการจำหน่ายตาม ขนาดสวน ปรากฏว่าสวนขนาดใหญ่ มีต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายในการขายเฉลี่ยต่อไร่สูงสุด และ สวนขนาดเล็กต่ำสุด ในบรรดาสวน 3 ขนาด โดยที่ต้นทุนการผลิตทุเรียนของสวนทุกขนาดนั้นมีค่า ปุ๋ยและปูนขาวสูงที่สุดถึงร้อยละ 17.24 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด สำหรับรายได้จากการขายที่ เกษตรกรได้รับนั้น จากการวิเคราะห์พบว่าสวนทุกขนาดมีรายได้จากการขายเพียงพอที่จะชดเชย ต้นทุนรวมจากการผลิตและจำหน่าย และเหลือเป็นกำไรสุทธิโดยเสียต้นทุนรวมจากการผลิตและ การจำหน่ายร้อยละ 89.94 ของรายได้จากการขาย ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนการผลิตทั้งหมดร้อยละ 87.84 และค่าใช้จ่ายในการขายร้อยละ 2.10 หรือเป็นต้นทุนการผลิตทั้งหมดประมาณ 0.90 บาท ในเงินแต่ ละบาทของรายได้หลังค่าใช้จ่ายในการขาย จากต้นทุนการผลิตทั้งหมดนี้แยกเป็นต้นทุนผันแปร ประมาณ 0.66 บาท และต้นทุนคงที่ 0.24 บาท ส่วนที่เหลือเป็นกำไรสุทธิประมาณ 0.10 บาท ซึ่ง คิดเป็นร้อยละ 11.19 ของต้นทุนจากการผลิตและการจำหน่าย เมื่อพิจารณาผลตอบแทนจากการผลิตและ การจำหน่ายทุเรียนของสวนทั้ง 3 ขนาด พบว่า สวนขนาดเล็ก มีอัตราผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่สูงสุด รองลงมาได้แก่ สวนขนาดกลาง และสวนขนาดใหญ่ ตามลำดับ ส่วนราคาคู่มือและผลผลิตคู่มือ นั้น จากการวิเคราะห์พบว่า เกษตรกรควรจะขายทุเรียนในราคาคู่มือเฉลี่ย 13.35 บาทต่อกิโลกรัม และมีปริมาณผลผลิตคู่มือเฉลี่ย 726.62 กิโลกรัมต่อไร่ จากการขายในราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 14.85 บาท เมื่อเปรียบเทียบราคาขายกับราคาคู่มือเฉลี่ยต่อกิโลกรัม ปรากฏว่าเกษตรกรได้รับกำไรเฉลี่ย กิโลกรัมละ 1.49 บาท และถ้าหากเปรียบเทียบปริมาณทุเรียนที่เกษตรกรผลิตได้กับผลผลิตคู่มือจะ พบว่า เกษตรกรสามารถผลิตทุเรียนได้เกินผลผลิตคู่มือเฉลี่ย 317.01 กิโลกรัมต่อไร่ โดยที่สวน ขนาดเล็ก มีราคาคู่มือและผลผลิตคู่มือต่ำสุด จึงทำให้สวนขนาดเล็ก มีปริมาณผลผลิตเกินผลผลิต คู่มือเฉลี่ยต่อไร่ และกำไรเฉลี่ยต่อกิโลกรัมสูงสุด

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ในบรรดาสวนทั้ง 3 ขนาด สวนขนาดเล็กให้อัตราผลตอบแทนจากการผลิต และการจำหน่ายทุเรียนเฉลี่ยต่อไร่สูงสุด สวนที่มีอัตราผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่าย ทุเรียนรองลงมาได้แก่สวนขนาดกลาง และต่ำสุดได้แก่สวนขนาดใหญ่ และในด้านต้นทุนในการผลิต และการจำหน่ายทั้งหมดเฉลี่ยไร่ สวนขนาดใหญ่มีต้นทุนในการผลิตและการจำหน่ายเฉลี่ยไร่สูงสุด จึงทำให้ได้รับอัตราผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่ายเฉลี่ยไร่ต่ำสุด สวนที่มีต้นทุนในการผลิต และการจำหน่ายเฉลี่ยไร่ รองลงมาได้แก่ สวนขนาดกลาง โดยที่สวนขนาดเล็กมีต้นทุนในการผลิต และการจำหน่ายทั้งหมดเฉลี่ยต่อไร่ต่ำสุด แสดงให้เห็นว่า ต้นทุนในการผลิตและการจำหน่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทุเรียนเพิ่มขึ้น ตามขนาดของสวนที่ใหญ่ขึ้นและมีผลให้อัตราผลตอบแทนจากการผลิตและการจำหน่ายน้อยลง แม้ว่าปริมาณการผลิตทุเรียนของเกษตรกรจะมีมากขึ้นตามขนาดสวนก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่าราคาในการจำหน่ายผลผลิตทุเรียนของเกษตรกรตกต่ำ เกิดจากปริมาณทุเรียนล้นตลาดในปีที่ผ่านมา และอีกปัจจัยเกิดจาก การที่เกษตรกรยังไม่เข้าใจระบบตลาดดีพอ การรวมตัวยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และไม่ให้การร่วมมือในการควบคุมคุณภาพ ทำให้ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ฉะนั้นเกษตรกรควรจะทำกรรวมกลุ่มผู้ผลิต โดยมีการศึกษาถึงระบบตลาดให้ดี เพื่อจะได้มีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง และมีวิธีในการควบคุมคุณภาพให้เป็นที่ต้องการของตลาด เช่น การทำสติ๊กเกอร์ติดผลทุเรียน เพื่อเป็นการรับรองคุณภาพและสร้างความน่าเชื่อถือของตลาด

2. จากการศึกษาต้นทุนการผลิต พบว่า ปัจจัยในการผลิต อัน ได้แก่ แรงงานจ้าง ปุ๋ย และสารเคมี ในการป้องกันกำจัดแมลง มีค่าใช้จ่ายในอัตราที่สูงมากในการผลิต แต่ถ้าเกษตรกรไม่ใช้ปัจจัยการผลิตเหล่านี้ก็จะส่งผลให้คุณภาพทุเรียนต่ำลง จึงทำให้เกษตรกรไม่สามารถที่จะลดต้นทุนการผลิตนี้ลงได้ ฉะนั้นรัฐบาลควรจะให้การสนับสนุนแก่เกษตรกรด้านเงินทุนในการจัดซื้อปุ๋ย และสารเคมี โดยคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำหรือจัดหาแหล่งปัจจัยการผลิตด้านนี้ให้แก่เกษตรกร โดยได้มีการช่วยเหลือในด้านราคาที่ถูกลง โดยให้เกษตรกรจัดซื้อในปริมาณมากเพื่อให้ได้ส่วนลดในด้านราคา ส่วนในด้านค่าจ้างแรงงานที่สูง เกษตรกรควรจ้างแรงงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดจำนวนแรงงานและค่าแรงงานลง

3. ในด้านการผลิต พบว่า เกษตรกรบางส่วนไม่มีความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการพิจารณาทุเรียน ที่สุกพอเหมาะแก่การตัดจำหน่าย ทำให้ทุเรียนที่เกษตรกรตัดออกจำหน่ายยังเป็นทุเรียนอ่อน ประกอบกับเกษตรกรบางส่วนคิดว่าการตัดทุเรียนเพื่อนำออกจำหน่ายก่อนทุเรียนของเกษตรกรรายอื่นๆ นั้น จะทำให้ขายได้ในราคาต่อกิโลกรัมที่สูง จึงไม่คำนึงถึงความอ่อนแก่ของทุเรียน จากเหตุดังกล่าวจึงส่งผลให้ พ่อค้าคนกลางและผู้บริโภคจึงไม่กล้าที่จะซื้อทุเรียนของเกษตรกร เพราะกลัวว่าจะได้ทุเรียนอ่อน ปัญหานี้ทำให้เกษตรกรได้ผลตอบแทนจากการจำหน่ายลดลง ประสบภาวะขาดทุน ฉะนั้น รัฐบาลจึงควรที่จะสนับสนุนเปิดให้มีการอบรมแก่เกษตรกร ทราบถึงวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ถูกวิธีและชี้ให้เห็นถึงผลเสียที่จะ ได้รับจากการตัดทุเรียนอ่อนออกจำหน่าย

4. ในการศึกษาครั้งนี้ กำหนดให้ค่าเสียโอกาสแรงงานในครัวเรือนและเกษตรกรเจ้าของสวน ให้เท่ากับศูนย์ อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้ทำการศึกษาควรที่จะทำการศึกษาด้านทุนด้านค่าเสียโอกาสค่าแรงงานในครัวเรือนและเกษตรกรเจ้าของสวนเพิ่มเติม โดยทำการศึกษาจาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ผลการศึกษารอบคลุม
ต้นทุนทั้งหมดของการผลิตทุเรียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2539. สถิติการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น ปี 2539. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายข้อมูลส่งเสริมการเกษตร กองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2542ก. ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลไม้ ปี พ.ศ. 2538-2542. กรุงเทพมหานคร: (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2542ข. พื้นที่เพาะปลูกทุเรียนและปริมาณผลผลิตปี พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

กองบรรณาธิการเฉพาะกิจ. 2530. “ทุเรียน”. ฐานเกษตรกรรม. น. 12. กรุงเทพมหานคร: ฐานเกษตรกรรม.

เกียรติศักดิ์ ตั้งเจริญสุทธีชัย. 2543. “สวนทุเรียนยุค 2000 สู่อุตสาหกรรม”. เคาการเกษตร. 27(6): น. 77-83.

ทรงพล สมศรี. 2531. “พันธุ์และการดูแลรักษาทุเรียน”. น. 1-11. การสัมมนาทางวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยและศูนย์ทอดเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน.

นิตยสารหลักสูตรธุรกิจการเกษตรรุ่นที่ 3. 2540. การศึกษาระบบธุรกิจทุเรียนในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บันเทิง มาแสง. 2538. “ต้นทุนและรายได้จากการผลิตฝ้าย อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ปีเพาะปลูก 2537/38”. เศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 5(2): น. 17-23.

ปรมาภรณ์ มะลิวัลย์. 2537. การศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร อำเภอแกลง จังหวัดระยอง. กรุงเทพมหานคร: ปัญหาพิเศษปริญญาตรี, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สมศักดิ์ เพียบพร้อม. 2530. การจัดการฟาร์ม. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์.

สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง. 2537. บันทึกชาวสวนผลไม้. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ยงพลเทรดดิ้ง.

หิรัญ หิรัญประดิษฐ์ และคณะ. 2542. เทคโนโลยีการผลิตทุเรียน. (พิมพ์ครั้งที่สอง). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้